

Universiteit Antwerpen

ASOE | Antwerp
School of Education

MASTERPROEF Deel A: Scriptie

Taaluitwisselingen in gezinsverband:

Casestudy van taaluitwisselingen georganiseerd door Swap-Swap

Sophie Rombouts

Educatieve Master in de Talen - verkort traject

Promotor: Prof. dr. Mathea Simons

Masterproef (Scriptie) voorgelegd met het oog op het behalen van de graad van Educatieve Master in de Talen

Academiejaar 2020-2021

Dankwoord

Er zijn twee personen die ik absoluut wil bedanken. Ten eerste Prof. Dr. Mathea Simons, promotor van deze masterproef. Vanaf het begin verliep onze communicatie heel vlot: zowel via mail als via videoconferentie was er regelmatig overleg. Ik mocht ook steeds om feedback vragen, waarvoor ik zeer dankbaar ben. De feedback die ik kreeg op geschreven stukken was steeds erg uitgebreid en hielp mij om door het bos de bomen te kunnen zien. En een promotor die steeds snel antwoordt op vragen is natuurlijk de droom van iedere masterstudent 😊. Mathea was dit jaar zowel mijn promotor als vakdocente didactiek Frans en Spaans. Door de coronacrisis en het afstandsonderwijs was dit een zwaar jaar, maar haar enthousiasme werkte aanstekelijk en ze maakte ook steeds tijd om te vragen hoe het met ons, haar studenten, ging. Dank je wel voor alle steun, Mathea.

Ten tweede Klaartje Vandersypen, het hoofd van Swap-Swap vzw. Zonder haar zou er van deze masterproef al geen sprake zijn geweest, aangezien zij het was die naar de Antwerp School of Education stapte met een idee voor een onderzoek. Aangezien ik vroeger zelf een aantal taalreizen heb gemaakt, was ik meteen getriggerd voor dit masterproefonderwerp. Klaartje heeft zelf een achtergrond in kwalitatief onderzoek aan de hand van onder andere interviews, waardoor zij de perfecte persoon was om mij te ondersteunen bij de voorbereiding, uitwerking en verwerking van de interviews. Klaartje was voor mij echt een tweede promotor, aangezien zij bij alle overleg aanwezig was en ook steeds feedback gaf op mijn geschreven stukken. Bovendien deden haar bemoedigende woorden en complimentjes mij deugd. Aan Klaartje ook een heel grote dank je wel!

Verder zijn er nog een aantal personen die mij tijdens het proces van deze masterproef steeds hebben ondersteund. Janou van Oosterbosch, mijn medestudente en goede vriendin, en ik hebben elkaar gedurende het hele jaar gemotiveerd om te blijven gaan in de educatieve master. Door de hoge studiebelasting en het afstandsonderwijs was het geen simpel jaar, but we made it 😊. En dan zijn er natuurlijk nog mijn vriend en mijn ouders, die altijd naar mij willen luisteren en er onvoorwaardelijk voor mij zijn. Ook aan jullie allemaal een enorme dank je wel.

Inhoudsopgave

Dankwoord	2
Abstract	5
1. Inleiding	6
2. Literatuurstudie	8
2.1. Definities en kenmerken	8
2.2. Voordelen van deelnemen aan een taalreis	11
2.3. Voorwaarden voor een geslaagde taaluitwisseling in schoolverband	12
3. Probleemstelling en onderzoeksvragen	14
4. Onderzoekscontext: Swap-Swap taaluitwisselingen	15
5. Methodologie	15
5.1. Semigestructureerd interview	15
5.2. Respondenten	16
5.3. Thematische analyse	20
5.4. SWOT-analyse	21
6. Resultaten	22
6.1. Strengths	22
6.1.1. Taal leren (8 p.)	22
6.1.2. Cultuur/levensstijl ontdekken (8 p.)	24
6.1.3. Fijne tijd (8 p.)	25
6.1.4. Houding tegenover taal(gebied) (8 p.)	25
6.1.5. Sociale vaardigheden (8 p.)	26
6.1.6. Vervolgitwisselingen (8 p.)	27
6.1.7. Nieuwe mensen leren kennen (4 p.)	28
6.1.8. Goedkoop (1 p.)	28
6.1.9. Tussentijdse conclusie <i>Strengths</i>	28
6.2. Weaknesses	28
6.2.1. Taalbarrière (8 p.)	28
6.2.2. Onbekend uitwisselingsgezin (6 p.)	29
6.2.3. Non-respons (4 p.)	29
6.2.4. Investing tijd en energie (1 p.)	29
6.2.5. Tussentijdse conclusie <i>Weaknesses</i>	29
6.3. Opportuniteiten	29
6.3.1. Kennismaking vooraf (8 p.)	30
6.3.2. Compensatiestrategieën (8 p.)	31

6.3.3. Betrokken ouders (7 p.).....	31
6.3.4. Kind partner laten kiezen (6 p.).....	31
6.3.5. Contact K <-> gezin U (5 p.).....	32
6.3.6. Gsm kind (4 p.).....	32
6.3.7. Tijdsduur uitwisseling (4 p.).....	33
6.3.8. Familie/vrienden ontmoeten (3 p.).....	33
6.3.9. Activiteiten (3 p.).....	33
6.3.10. Communicatie tussen ouders (2 p.).....	34
6.3.11. Tussentijdse conclusie <i>Opportunities</i>	34
6.4. Threats.....	34
6.4.1. Klik (8 p.).....	34
6.4.2. Verschil in taalniveau (8 p.).....	35
6.4.3. Te laag taalniveau (7 p.).....	35
6.4.4. Motivatie kind (7 p.).....	36
6.4.5. Visie en opvoeding gezinnen (7 p.).....	36
6.4.6. Communicatie kinderen (7 p.).....	37
6.4.7. Leeftijd + geslacht partner (7 p.).....	37
6.4.8. Ouders spreken de twee talen (3 p.).....	38
6.4.9. Karakter kind/partner (2 p.).....	38
6.4.10. Leeftijd kind (2 p.).....	38
6.4.11. Woonplaats uitwisselingsgezin (1 p.).....	38
6.4.12. Tussentijdse conclusie <i>Threats</i>	39
6.5. Overzicht SWOT-analyse.....	39
7. Conclusie en discussie.....	43
8. Suggesties voor Swap-Swap.....	48
9. Beperkingen en suggesties voor verder onderzoek.....	49
10. Relevantie voor het werkveld.....	50
11. Referenties.....	51
12. Bijlagen.....	53

Abstract

Taalreizen kunnen helpen om schoolse doelen van vreemdetalenonderwijs te realiseren. Deze studie heeft als doel om de kenmerken van een specifiek type van taalreizen in kaart te brengen, namelijk taaluitwisselingen. Bij een taaluitwisseling reizen twee taalleerders afwisselend naar elkaar toe om daar hun doeltaal te spreken en de lokale cultuur te verkennen. Heel specifiek doen we onderzoek naar taaluitwisselingen in gezinsverband die georganiseerd worden door Swap-Swap. Het thema van deze masterproef werd ook door Swap-Swap zelf naar voren gedragen. De studie beoogt een antwoord te geven op drie onderzoeksvragen, namelijk de kenmerken van taaluitwisselingen (OV1), de voordelen van taaluitwisselingen tegenover een ander type taalreis (OV2) en de voorwaarden voor succes van taaluitwisselingen in gezinsverband tegenover taaluitwisselingen in schoolverband (OV3). OV1 werd beantwoord aan de hand van een kwalitatief onderzoek met semigestructureerde interviews met in totaal 8 respondenten, 4 kinderen die deelnamen aan een Swap-Swap taaluitwisseling en hun moeders. Op voorhand werd specifiek op zoek gegaan naar 2 gezinnen met een positieve ervaring en 2 gezinnen met een minder fijne ervaring. Om de kenmerken van Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband in kaart te brengen, werd een SWOT-analyse uitgevoerd op de getranscribeerde interviews. Op die manier werden de sterke punten (*Strengths*), zwakke punten (*Weaknesses*), groeikansen (*Opportunities*) en aandachtspunten (*Threats*) onderscheiden. Tijdens de data-analyse werden de zes fases van thematische analyse (Braun & Clarke, 2006) toegepast. Als belangrijkste *Strengths* vonden we de vreemde taal leren, een andere cultuur/levensstijl leren kennen, een fijne tijd beleven, de houding tegenover de taal(regio) veranderen, de sociale vaardigheden vergroten en de mogelijkheid om nieuwe taaluitwisselingen te organiseren; *Weaknesses* waren voornamelijk de taalbarrière en het uitwisselen met een onbekend gezin. Als *Opportunities* kwamen vooral de kennismaking vooraf, het inzetten van compensatiestrategieën en betrokken ouders naar voren; als *Threats* werden onder andere de klik tussen de kinderen, de motivatie van de kinderen en een gelijke visie op de uitwisseling en gelijke opvoedingsstijl van de gezinnen gevonden. Voor OV2 en OV3 trianguleerden we onze bevindingen met resultaten uit de literatuur. Daaruit bleek dat de voordelen van Swap-Swap taaluitwisselingen in gezinsverband zeer gelijkaardig zijn aan de voordelen van taalreizen beschreven in de literatuur. Een tweede conclusie is dat de gevonden voorwaarden voor succes van Swap-Swap taaluitwisselingen in gezinsverband eveneens sterk lijken op de voorwaarden voor succes van taaluitwisselingen in schoolverband. Ook worden suggesties gegeven aan Swap-Swap om de kansen op succes van hun uitwisselingen nog te verhogen.

1. Inleiding

In 2017 peilde het Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen (KU Leuven) de resultaten van het onderwijs Frans in het Vlaamse basisonderwijs. De peiling wijst uit dat 45% van de leerlingen de eindtermen Frans voor lezen haalt. Ongeveer de helft van de leerlingen kan een persoon beschrijven of iets navertellen in het Frans. Minder dan één derde van de leerlingen slaagt er op het einde van het lager onderwijs in om correcte vragen te stellen en een situatie te beschrijven aan de hand van een opsomming. Die cijfers illustreren een trend die zich al enkele jaren aftekent: het niveau voor Frans lijkt te dalen. Die daling legt ook een mogelijk maatschappelijk probleem bloot: taalcompetenties zijn geen vaardigheid meer waar men trots op is, men ziet het maatschappelijk belang van talen minder dan vroeger in. (AHOVOKS, 2019)

Er moet dus gewerkt worden aan enerzijds de taalcompetenties van leerlingen en anderzijds aan het imago van talen en de motivatie van leerlingen om Frans te leren. Het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS) suggereert als reactie op de peilingresultaten dat Vlaamse scholen moeten inzetten op uitwisselingen met Franstalige scholen. Ook Hooft, Goby en Van den Branden (2018) raden scholen aan om hun leerlingen veelvuldig bloot te stellen aan een rijke input in de vreemde taal dankzij onder andere uitwisselingen. Eenzelfde advies van de Onderwijsraad (2008) die uitwisselingsprojecten aanbeveelt voor het aangaan en onderhouden van internationale contacten in de vreemde taal. In het rapport van het AHOVOKS naar aanleiding van de peilingresultaten wordt dit nader verklaard: "Een intensief buitenschools contact bevordert de spreekvaardigheid en verhoogt de spreekdurf en moet daarom hoog op de agenda geplaatst worden: hoe meer natuurlijk contact met de taal, hoe beter men de taal opneemt en verankert en hoe hoger men het belang van talenkennis inschat." (AHOVOKS, 2019, p.5)

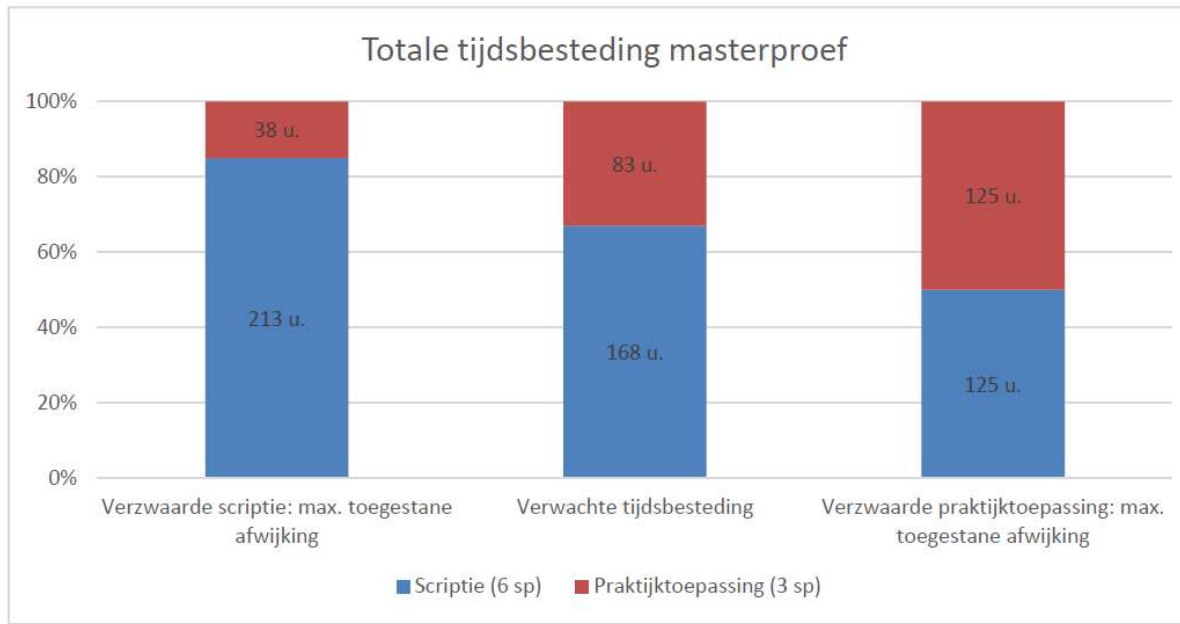
Deze masterproef is een kwalitatieve studie naar een specifiek type taaluitwisselingen: taaluitwisselingen waarbij de deelnemers elkaars moedertaal als doeltaal hebben, die niet in schoolverband, maar door individuele deelnemers zelf worden georganiseerd en waarbij de deelnemers in een gastgezin verblijven. Concreet gaat het om een onderzoek naar de taaluitwisselingen die georganiseerd worden door de vzw Swap-Swap; een onderzoek dat door Swap-Swap zelf naar voren is geschoven als thema voor een masterproef.

Het doel van de studie is een inzicht te krijgen in de sterke punten, zwakke punten, groeikansen en aandachtspunten van taaluitwisselingen in gezinsverband die Swap-Swap organiseert. Hiernaast beoogt de studie in kaart te brengen (a) of de taaluitwisselingen in gezinsverband die Swap-Swap organiseert, gekenmerkt worden door dezelfde voordelen als deelname aan een ander type taalreis, en (b) of de taaluitwisselingen in gezinsverband die Swap-Swap organiseert, gekenmerkt worden door dezelfde voorwaarden voor succes als taaluitwisselingen in schoolverband. Om deze onderzoeksdoelen te bereiken, werkten we met semigestructureerde interviews met gezinnen die ervaring hebben met een Swap-Swap taaluitwisseling.

Vooraleer in te gaan op de concrete onderzoeksvragen en de methodologie van het onderzoek, rapporteren we bevindingen uit onze (summiere) literatuurstudie.

Zwaartepunt masterproef

Binnen het verkorte traject van de educatieve master werken studenten voor het onderdeel masterproef een scriptie (6 studiepunten) en een praktijktoepassing (3 studiepunten) uit. De verwachte tijdsbesteding bedraagt 168 uur voor de scriptie en 83 uur voor de praktijktoepassing. Binnen deze masterproef werd echter, met goedkeuring van de promotor, geopteerd voor het model van de **verzwaarde scriptie**: een werkbelasting van ongeveer 213 uur voor de scriptie en ongeveer 38 uur voor de praktijktoepassing.

Aantal woorden masterproef

Een masterproef binnen het verkorte traject van de educatieve master telt normaliter 5000 à 7000 woorden, exclusief bijlagen en voorwoord. Deze masterproef overschrijdt die limiet, met toestemming van promotor Prof. dr. Mathea Simons.

2. Literatuurstudie

Het doel van onze literatuurstudie is om een overzicht te geven van onderzoeken in de wetenschappelijke literatuur die relevant zijn voor het thema van deze masterproef.

Hiertoe gingen we op zoek naar relevante artikels en boek(fragment)en. Een aantal interessante hoofdstukken haalden we uit een handboek dat gebruikt wordt binnen de educatieve masteropleiding in de talen. Verder bezorgde het hoofd van Swap-Swap vzw ons een aantal relevante artikels. Daarnaast gingen we in ERIC, de wetenschappelijke databank voor onderwijskundig onderzoek, en in Google Scholar op zoek naar relevante publicaties aan de hand van (combinaties van) verschillende zoektermen, zoals 'language travel', 'language exchange', 'taaluitwisseling', 'gastgezin', 'school', 'voordelen', 'voorwaarden',...

We rapporteren hier de belangrijkste bevindingen uit onze literatuurstudie, waarbij we eerst een aantal definities en kenmerken specificeren. Vervolgens bekijken we de voordelen van deelname aan een taalreis. Dan brengen we de voorwaarden voor een geslaagde taaluitwisseling in schoolverband in kaart. Eindigen doen we met de formulering van de probleemstelling en het weergeven van de onderzoeksvragen van deze masterproef.

2.1. Definities en kenmerken

De *Language Travel Industry* is het raakvlak van de taal- en reissector (De Taalsector, 2005). Lyons (2018) omschrijft *language travel* als naar een ander land reizen om daar je tijd te verdelen over het leren van de taal en het ontdekken van de lokale cultuur. Vyaene (2017) suggereert 'taalreissector' als Nederlands vertaling van de Engelse term 'Language Travel Industry'.

In deze masterproef hanteren we de termen 'taalreissector' en 'taalreizen'. Typerend voor **taalreizen** is dat de reiziger alles afstemt op zijn persoonlijke voorkeuren: de taal, de bestemming, de duur van het verblijf (van één week tot twee jaar), of hij taallessen wil volgen en zo ja, hoe intensief die zijn, de accommodatie (bijvoorbeeld bij een gastgezin of in een studentenhuys), de mogelijkheid om een stage te implementeren in de taalreis, enzovoort (Lyons, 2018).

'Taalreis' is een paraplubegrip voor een aantal andere concepten, elk met hun eigen nuances:

- taal cursus: hecht veel belang aan de educatieve component en voorziet taallessen;
- taalkamp: een kamp tijdens de schoolvakanties voor -18-jarigen;
- taalstage: integreert een schoolse of vrijwillige stage;
- taalvakantie: hanteert een meer speelse aanpak en voorziet meer vrije tijd;
- taalverblijf: geeft aan dat je in één van de doeltaallanden verblijft.

Er is dus een waaier aan mogelijkheden van taalreizen waarop taalleerders kunnen intekenen. Geïnteresseerde taalleerders, en/of hun ouders in het geval van minderjarige taalleerders, kunnen de verschillende opties met elkaar vergelijken en kiezen voor die specifieke invulling die hen het meeste aanspreekt. In Vlaanderen zijn er verscheidene organisaties die taalreizen inrichten, zoals Clip, Depauw, EF, Language Academy Ruyschaert, Roeland en WEP (Vyaene, 2017).

Kinderen kunnen bovendien al op zeer jonge leeftijd op taalreis vertrekken. Als kinderen al vroeg in contact komen met een vreemde taal, heeft dat als voordeel dat ze in totaal een hoger aantal uren taalcontact zullen hebben in hun jeugd (Hooft et al., 2018). En de sleutel om een taal goed te

beheersen, is de taal zo veel mogelijk gebruiken. Een vroege start met non-formeel talenonderwijs, zoals taalreizen maken, kan de overgang naar formeel, 'schools' talenonderwijs vlotter maken en ertoe leiden dat de eindtermen gemakkelijker gehaald worden. Bovendien heeft op zeer jonge leeftijd in contact komen met een vreemde taal een positieve impact op de houding ten opzichte van de taal. Onderzoek toont aan dat de prestaties voor Frans sterk gerelateerd zijn aan motivationele aspecten. In schoolse taallessen wordt noodgedwongen een artificiële context gecreëerd, terwijl jongeren op taalreizen de vreemde taal in een natuurlijke context toepassen. Ze merken dat ze de taal nodig hebben om op de taalreis met anderen te kunnen communiceren, wat hun motivatie om de taal te leren versterkt. (AHOVOKS, 2019; Hooft et al., 2018)

Een specifieke invulling van het concept 'taalreizen' zijn **taaluitwisselingen**. Kenmerkend voor taaluitwisselingen is dat twee taalleerders afwisselend naar elkaar toe reizen om daar hun doeltaal te spreken en om de lokale cultuur op te snuiven.

Taaluitwisselingen kunnen we verder speciëren op basis van 3 criteria, waardoor er 6 types van taaluitwisselingen onderscheiden kunnen worden (zie tabel 1). Ten eerste kunnen we kijken naar de **doeltaal** van de deelnemers:

- uitwisselingen waarbij de deelnemers elkaars moedertaal als doeltaal hebben (type 1), bijvoorbeeld tussen een Vlaamse jongere die Frans leert en een Waalse jongere die Nederlands leert;
- uitwisselingen waarbij de deelnemers een gemeenschappelijke doeltaal hebben die niet hun moedertaal is (type 2), bijvoorbeeld tussen een Vlaamse en een Zweedse leerling die allebei Engels leren.

Er zijn belangrijke verschillen tussen type 1 en type 2. Bij uitwisselingen van type 2 spreken beide deelnemers continu een vreemde taal, waardoor ze nooit talige input op moedertaalniveau van elkaar krijgen. Dat kan ertoe leiden dat ze elkaar onbestaande woorden of foutieve grammaticale constructies aanleren (Mesker & Dinkelman, 2020). Bovendien worden de deelnemers in type 2 minder goed begeleid en ondersteund op talig vlak, omdat ook hun ouders en/of leerkrachten de voertaal niet op moedertaalniveau beheersen (Coupé, 2017). Daarnaast komen deelnemers in type 2 niet in contact met de cultuur van hun doeltaal. Deze verschillen wijzen op de voordelen van uitwisselingen waarbij de deelnemers wel elkaars moedertaal als doeltaal hebben (type 1).

Ten tweede maken we een onderscheid tussen taaluitwisselingen op basis van de **organiserende partij**. De taaluitwisseling wordt georganiseerd in schoolverband (type 3) of door de deelnemers zelf, al dan niet in samenwerking met een organisatie (type 4). Dit criterium vertelt vooral iets over de motivatie van de deelnemers.

Bij type 3 organiseren twee scholen onderling een uitwisseling. Typisch voor uitwisselingen in schoolverband is dat het programma op voorhand wordt vastgelegd door beide partijen. Scholen kunnen subsidies krijgen van onder andere Erasmus+ of het Prins Filipfonds (Coupé, 2017; Van den Berghe, 2009). Als het om een gesubsidieerde uitwisseling gaat, zijn er vaak strenge voorwaarden gekoppeld aan de inhoud en vorm van de uitwisseling. Coupé (2017, p.47) vermeldt: "Zo moeten leraren de resultaten van het project (online) verspreiden en dienen zij tussentijdse rapporten en evaluatieverslagen in te dienen." Scholen die via Erasmus+ werken, zijn bovendien verplicht om met hun uitwisseling rond een bepaald thema te werken (Coupé, 2017). Leraren vermelden die voorwaarden en de werklast als redenen om niet met subsidies te werken. Langs de andere kant gaat

het bij de subsidies wel om significante bedragen: voor een Erasmus+-project bijvoorbeeld 20.000 à 30.000 euro per land (Coupé, 2017). Subsidies zijn belangrijk om de toegankelijkheid van uitwisselingen te vergroten. Scholen zullen dankzij het extra budget sterker gemotiveerd zijn om uitwisselingen te organiseren. En subsidies doen ook de deelnameprijs voor leerlingen zakken of maken deelnemen voor hen zelfs gratis. Leerlingen uit gezinnen met een lage socio-economische status of een migrantenachtergrond dreigen immers uit de boot te vallen als de schoolse uitwisseling niet of slechts gedeeltelijk gesubsidieerd wordt en de ouders (veel) voor de uitwisseling moeten betalen. Ofwel organiseert een deelnemende school een uitwisseling voor één of meerdere hele klassen, waarbij de deelnemers verplicht zijn om deel te nemen. Een gevolg daarvan is dat de school dan ook leerlingen meeneemt die daar eigenlijk helemaal geen zin in hebben en vaak niet zo open staan voor andere talen en culturen. Dat kan positief uitdraaien, als deze ervaring die leerlingen ervan overtuigt dat het toch interessant is om in contact te komen met een andere taal en cultuur, of een negatieve impact hebben, als de pessimistische houding van deze leerlingen ook andere leerlingen demotiveert om actief deel te nemen aan de uitwisseling. (Coupé, 2017) Ofwel zet de school een uitwisseling voor een beperkt aantal leerlingen op poten waarvoor geïnteresseerde leerlingen zich kandidaat kunnen stellen. Deze aanpak brengt met zich mee dat vooral die leerlingen zich inschrijven die al een grote interesse voor taal en cultuur hebben en vaak de taal ook al goed beheersen (Coupé, 2017). Leerlingen die het nut van talen niet echt inzien of die lage taalcompetenties hebben, schrijven zich minder vaak in voor vrijwillige taaluitwisselingen.

Bij type 4 zijn het de deelnemers (en/of hun ouders) zelf die het initiatief nemen om op uitwisseling te vertrekken. Dat wil zeggen dat de deelnemers (en/of hun ouders) achter dit soort projecten staan en er de waarde van inzien. En aangezien het hier niet om een groepsuitwisseling maar om een uitwisseling tussen twee individuen gaat, kan het programma heel sterk gepersonaliseerd worden. Beide partijen spreken zelf af wanneer de uitwisseling zal plaatsvinden, hoelang ze zal duren, welke activiteiten ze samen zullen doen, enzovoort. Organisaties voor taaluitwisselingen kunnen deelnemers vooral op praktisch en organisatorisch vlak bijstaan. Zo kunnen zij een databank aanleggen met gegevens van taalleerders die graag op uitwisseling zouden gaan. Ofwel kunnen geïnteresseerden een match aanvragen bij de organisatie, die hen dan aan een specifieke andere deelnemer zal koppelen. Ofwel kunnen taalleerders op de site van de organisatie zelf een profiel aanmaken en op zoek gaan naar een geschikte match.

De derde onderscheidende factor voor taaluitwisselingen is het **type verblijf** van de deelnemers. Zij kunnen op verplaatsing verblijven in een gemeenschappelijke accommodatie (type 5) of in een gastgezin (type 6). Scholen hebben de keuze uit beide opties; bij particuliere uitwisselingen wordt (bijna) uitsluitend voor type 6 gekozen.

Bij type 5 kiezen scholen ervoor om de deelnemersgroep onder te brengen in een jeugdherberg, hotel of slaapzaal. 's Avonds kunnen er dan nog teambuildingactiviteiten of gesprekken binnen de eigen deelnemersgroep worden georganiseerd. Dat bevordert de band tussen de leerlingen onderling en tussen de leerlingen en de leraren die mee op uitwisseling zijn. (Coupé, 2017) Een nadeel van deze verblijf formule is dat de deelnemers minder in contact komen met de lokale taal en cultuur. Zodra ze in het verblijf toekomen, spreken ze immers weer allemaal hun moedertaal met elkaar. Bovendien is het huren van een accommodatie duurder dan het onderbrengen van de leerlingen in gastgezinnen.

Bij type 6 verblijven de deelnemers in gastgezinnen. Zoals eerder aangegeven, kunnen zowel scholen, organisaties als individuele deelnemers een verblijf in een gastgezin organiseren. Praktisch en organisatorisch is het een hele onderneming om een gastgezin voor iedere deelnemer te vinden. Scholen kunnen de leerlingen willekeurig toewijzen aan een gastgezin, wat snel en eenvoudig gaat. Ze kunnen ook rekening houden met de persoonlijkheid van de leerling en de gezinsleden om een zo goed mogelijke match te creëren. Daar kruipt veel tijd en energie in, maar dat kan heel wat opleveren: bij een goede match leert de leerling meer en ontwikkelt hij een positievere attitude ten aanzien van de doeltaal en -cultuur. (Coupé, 2017) Organisaties en individuele deelnemers gaan sowieso op zoek naar een goede match voor een uitwisseling. In elk geval zijn de voordelen van verblijven in een gastgezin dat het goedkoper is dan het huren van een accommodatie en dat de deelnemers meer in contact komen met de lokale taal en cultuur. 's Ochtends en 's avonds spreken ze met het gastgezin in de doeltaal, eten ze lokale gerechten en passen ze zich aan de leefgewoonten van het gezin aan. Als de deelnemer een goede klik heeft met zijn gastgezin, ontwikkelt hij extra motivatie om de taal te leren: hij wil immers in contact kunnen blijven met het gastgezin en hen misschien nog wel eens bezoeken in de toekomst (Mearns, 2020).

We bespraken zes types taaluitwisselingen. Tabel 1 geeft hiervan een schematisch overzicht.

Tabel 1: De zes types taaluitwisselingen

Doeltaal van de deelnemers	Organisatie van de uitwisseling	Verblijf
Type 1: de deelnemers hebben elkaars moedertaal als doeltaal	Type 3: in schoolverband	Type 5: gemeenschappelijke accommodatie
Type 2: de deelnemers hebben een gemeenschappelijke doeltaal die niet hun moedertaal is	Type 4: door de deelnemers zelf, al dan niet in samenwerking met een organisatie	Type 6: gastgezin

Een taaluitwisseling voldoet steeds aan één kenmerk uit elke kolom en wordt dus omschreven aan de hand van drie types.

2.2. Voordelen van deelnemen aan een taalreis

Vettorel (2013) geeft aan dat leerlingen drie soorten kennis kunnen opdoen tijdens taaluitwisselingen: cognitieve kennis (ze leren bij op het vlak van taal en cultuur), affectieve kennis (ze ontwikkelen attitudes tegenover de doeltaal en -cultuur) en sociale kennis (ze werken aan hun sociale vaardigheden in interactie met doeltaalsprekers).

Eerst kijken we naar de talige aspecten. In het onderzoek van Vyaene (2017) vindt slechts 10% van de jongeren die op een taalreis gingen dat hun taalcompetenties er *niet* op vooruit zijn gegaan. Hun ouders zijn nog positiever: slechts 2% ziet geen verbetering in de taalcompetenties van hun kind. De

respondenten in het onderzoek van Vyaene (2017) geven aan dat ze na de taalreis vooral vinden dat hun woordenschat is uitgebreid. Ze moeten minder naar hun woorden zoeken tijdens het spreken en woordenschat die ze voor de taalreis slechts passief beheersten, werd tijdens hun verblijf geactiveerd. Op vlak van grammatica geven een aantal deelnemers aan dat ze sinds hun taalreis ook in de vreemde taal denken en niet alles in hun hoofd vanuit het Nederlands vertalen. De ouders voegen toe dat de zinsconstructies van hun kinderen veel beter zijn geworden. Bijna alle deelnemers, ouders en begeleiders zijn het er bovendien over eens dat de deelnemers sinds hun taalreis een stuk vloeiender spreken. En dat niet alleen in de vreemde taal, maar zelfs ook in hun moedertaal. De mondelinge taalvaardigheid gaat er sterk op vooruit dankzij taalreizen. (AHOVOKS, 2019; Coupé, 2017; Nuffic, 2018; Van den Berghe, 2009; Vyaene, 2017)

Deelnemers en hun ouders bemerken nog andere vooruitgangen dan op taalvlak. Op persoonlijk en sociaal vlak zijn de jongeren na hun taalreis vaak meer zelfredzaam, ze nemen vaker initiatief, ze zijn extravertter (vooral de introverte deelnemers), ze hebben meer zelfvertrouwen, ze voelen zich beter in hun vel, ze kunnen beter relativeren en rustig blijven in stresserende situaties, ze zijn meer open-minded en tolerant tegenover andere gebruiken en gewoonten en ze zien meer het belang van talenkennis in. Ook hebben velen nieuwe interesses ontdekt of hun interesses verdiept. Zo kunnen deelnemers die naar school gaan in de doeltaalregio kennismaken met vakken die op hun eigen school niet tot het aanbod behoren. (AHOVOKS, 2019; Coupé, 2017; Mearns, 2020; Mesker & Dinkelman, 2020; Nuffic, 2018; Van den Berghe, 2009; Vyaene, 2017)

2.3. Voorwaarden voor een geslaagde taaluitwisseling in schoolverband

Uit onderzoek blijkt dat er verschillende voorwaarden zijn opdat een taalreis een geslaagde ervaring wordt voor de deelnemers. Ten eerste gaan de taalcompetenties van deelnemers er het meeste op vooruit als zij veel communiceren met moedertaalsprekers. De tweede voorwaarde hangt daarmee samen: deelnemers leren meer bij als ze in een gastgezin verblijven. Ten derde werd vastgesteld dat individuele uitwisselingen grotere positieve gevolgen hebben dan uitwisselingen georganiseerd in schoolverband. (Coupé 2017; Mesker & Dinkelman, 2020; Vyaene, 2017)

Coupé (2017) heeft de voorwaarden voor geslaagde taaluitwisselingen in schoolverband in het secundair onderwijs onderzocht. Onder andere het verblijf in gastgezinnen, de praktische ondersteuning en voorkennis blijken heel belangrijk te zijn, net als de vormgeving van de activiteiten.

Er zijn voorwaarden waar al **vóór de start** van de eigenlijke uitwisseling aan voldaan moet worden om van een succes te kunnen spreken. DeWitt & Storckdieck (2008) en Vandenbroucke (2007) geven aan dat deelnemers moeten kunnen bouwen op een goed en rijk taalgebruik als uitgangsbasis om veel bij te leren tijdens hun uitwisseling. Ook moeten deelnemers geïnteresseerd en gemotiveerd zijn opdat ze veel zouden kunnen leren tijdens de uitwisseling (DeWitt & Storckdieck, 2008). Leraren moeten kennis opdoen over het organiseren van uitwisselingen en moeten door hun school ondersteund worden in de administratie (Verhoeven, Dom, Indesteege & Soens, 2005). Nog al te vaak krijgen leraren geen compensatie of extra uren voor het organiseren van een uitwisseling, terwijl er veel werk en tijd in kruipt (Coupé, 2017). Verhoeven et al. (2005) stelden vast dat een vlotte samenwerking met het partnerland belangrijk is voor de motivatie van scholen om uitwisselingen te blijven organiseren. Ook moeten beide deelnemende partijen dezelfde visie op de uitwisseling hebben opdat de uitwisseling voor iedereen een geslaagde ervaring kan zijn. Voor sommige

deelnemende scholen ligt de nadruk bij de uitwisseling op taal, voor andere scholen dan weer op het ontdekken van een cultuur en internationalisering. (Coupé, 2017) Als de twee partijen niet overeenstemmen in de beoogde klemtoon van de uitwisseling, kunnen er meningsconflicten ontstaan over de invulling van de uitwisseling.

Tijdens de uitwisseling zelf moeten deelnemers zeker tijd hebben voor informele contacten met mededeelnemers. Deze kunnen bevorderend zijn voor de motivatie van de leerlingen. Leraren hechten bij taaluitwisselingen veel belang aan communicatieve activiteiten, zoals kennismakingsspelletjes en groepswerken, enerzijds en genoeg variatie in activiteiten anderzijds. (Coupé, 2017) Het verblijf van leerlingen in een gastgezin is bevorderlijk voor hun leerproces. De leerlingen worden namelijk in een praktijksituatie geplaatst waarin mondelinge communicatie in de doeltaal een vereiste is. (Harskamp, Zomerman & Oonk, 2005) Verhoeven et al. (2005) vullen aan dat het níét verblijven in een gastgezin sterk nadelig kan zijn. Leerlingen voelen zich daardoor immers minder betrokken bij het project dan deelnemers die wél in een gastgezin verblijven. Scholen moeten er dan ook over waken om het programma niet vol te proppen. Vrije tijd tijdens een uitwisseling is geen verloren tijd: de tijd in het gastgezin is namelijk ook heel waardevol. (Coupé, 2017)

Na de uitwisseling wordt sterk aangeraden om niet zomaar weer op de dagelijkse realiteit over te schakelen. De literatuur wijst uit dat mensen die tijd krijgen om te reflecteren op hun werk, hun prestaties sneller verbeteren (Di Stefano, Gino, Pisano, & Staats, 2016). Coupé (2017, p.15) voegt toe: "Reflectie in groep met de leerlingen kan bovendien een accuraat en genuanceerd beeld van de uitwisseling schetsen en zorgt voor een grotere betrokkenheid van de leerlingen." Ook zou het demotiverend werken als er niet verder wordt gebouwd op de leerrijke ervaringen die tijdens de uitwisseling werden opgedaan. Leerlingen kunnen daarom opdrachten krijgen die met de uitwisseling te maken hebben. (Coupé, 2017)

3. Probleemstelling en onderzoeksvragen

Uit onze literatuurstudie blijkt dat taalreizen, een overkoepelende categorie waaronder taaluitwisselingen vallen, hun nut hebben op verschillende vlakken (zie 2.2. *Voordelen van deelnemen aan een taalreis*). De onderzoeken waarnaar in hoofdstuk 2 verwezen wordt, bestudeerden uiteenlopende soorten taalreizen. We kunnen de resultaten dus niet zomaar veralgemenen voor *alle* soorten taalreizen of extrapoleren naar taaluitwisselingen in het bijzonder. Nader onderzoek zou hier meer inzicht kunnen bieden.

Tot nu toe is enkel onderzoek verricht naar de randvoorwaarden voor geslaagde taaluitwisselingen in schoolverband (zie 2.3. *Voorwaarden voor een geslaagde taaluitwisseling in schoolverband*). Naar de randvoorwaarden voor specifiek taaluitwisselingen die type 1, 4 en 6 combineren, is nog geen onderzoek gevoerd.

Er is dus nog een blinde vlek in onze kennis, en in het bijzonder voor wat betreft taaluitwisselingen van type 1 – 4 – 6. Onderzoeksvragen die aan de basis liggen van deze studie:

OV1: Waardoor worden taaluitwisselingen in gezinsverband via Swap-Swap gekenmerkt?

OV1.1 Wat zijn de mogelijke voordelen van een taaluitwisseling via Swap-Swap voor deelnemende kinderen en hun gezinnen?

OV1.2 Wat zijn de mogelijke nadelen van een taaluitwisseling via Swap-Swap voor deelnemende kinderen en hun gezinnen?

OV1.3 Op welke manieren kunnen deelnemende gezinnen zelf voor en tijdens de uitwisseling de kansen op een succeservaring doen stijgen?

OV1.4 Wat zijn aandachtspunten voor deelnemende gezinnen tijdens de voorbereiding van de uitwisseling?

OV2: Worden de taaluitwisselingen in gezinsverband die Swap-Swap organiseert, gekenmerkt door dezelfde voordelen als deelname aan een ander type taalreis?

OV3: Worden de taaluitwisselingen in gezinsverband die Swap-Swap organiseert, gekenmerkt door dezelfde voorwaarden voor succes als taaluitwisselingen in schoolverband?

Vooraleer we ingaan op de methodologie van ons onderzoek, geven we in het volgende hoofdstuk een korte typering van de onderzoekscontext waarin onze studie heeft plaatsgevonden en de onderzoekspartner die tevens de topic van deze masterproef heeft aangereikt: Swap-Swap taaluitwisselingen.

4. Onderzoekscontext: Swap-Swap taaluitwisselingen

Swap-Swap is een vzw die individuele uitwisselingen in België tussen Nederlandstalige en Franstalige jongeren van 8 tot 22 jaar mogelijk maakt (Swap-Swap, z.d.). Geïnteresseerden betalen eenmalig om lid te worden en kunnen dan op het online platform een eigen profiel aanmaken waarop ze zich voorstellen. Ze kunnen dan ook scrollen door de profielen van andere leden. Gebruikers van het platform kunnen elkaar een bericht sturen en, als het klikt, contactgegevens uitwisselen om een uitwisseling te organiseren. De gezinnen kunnen één- of meerdaagse uitwisselingen op poten zetten. Bij meerdaagse uitwisselingen verblijven de jongeren bij elkaar thuis. Als de eerste uitwisseling een aangename ervaring was, kunnen deelnemers opnieuw een uitwisseling met dezelfde jongere organiseren of ze kunnen een nieuwe match zoeken op het platform. Op basis van deze beschrijving kunnen we de uitwisselingen van Swap-Swap kenmerken aan de hand van type 1, type 4 en type 6 (zie tabel 1). Swap-Swap biedt ook een apart platform voor scholen aan, waarop zij uitwisselingen in schoolverband kunnen plannen. In deze masterproef bestuderen we echter enkel de individuele uitwisselingen van Swap-Swap.

5. Methodologie

Deze masterproef wil een antwoord bieden op 3 hoofdvragen:

OV1: Waardoor worden taaluitwisselingen in gezinsverband via Swap-Swap gekenmerkt?

OV2: Worden de taaluitwisselingen in gezinsverband die Swap-Swap organiseert, gekenmerkt door dezelfde voordelen als deelname aan een ander type taalreis?

OV3: Worden de taaluitwisselingen in gezinsverband die Swap-Swap organiseert, gekenmerkt door dezelfde voorwaarden voor succes als taaluitwisselingen in schoolverband?

Om een antwoord te kunnen bieden op de onderzoeksvragen kozen we voor kwalitatief onderzoek, waarbij we een beperkt aantal respondenten in de diepte interviewden. We hebben semigestructureerde interviews uitgevoerd met 4 gezinnen waarvan minstens één kind heeft deelgenomen aan een taaluitwisseling via Swap-Swap. Na een korte toelichting over de gehanteerde methodiek, het semigestructureerd interview (5.1), beschrijven we de respondenten van het onderzoek (5.2) en geven we weer hoe we de verzamelde data geanalyseerd hebben (5.3 en 5.4).

5.1. Semigestructureerd interview

Bij semigestructureerde interviews wordt een algemeen interviewschema met enkele vooraf bepaalde onderwerpen gebruikt. Bij het bespreken van subjectieve ervaringen is het belangrijk om een relatieve vrijheid te voorzien voor zowel de onderzoeker als de participanten. Zo kan men tot een compleet beeld te komen. Dankzij de vorm van het semigestructureerd interview kan de onderzoeker doorvragen, waardoor meer, concretere en gedetailleerdere informatie verkregen wordt (Van Hove, 2014). Gezien de gezinssituatie en de invulling van de uitwisseling voor elk gezin variëren, is deze vrijheid onmisbaar. Een nadeel van semigestructureerde interviews is dat ze tot

minder validiteit leiden dan gestructureerde interviews. De voordelen zijn echter belangrijker dan dat nadeel.

Aangezien ons onderzoek werd uitgevoerd tijdens de coronacrisis in 2021, gingen de interviews op afstand en online door via Zoom-videoconferentie. Alle ouders en kinderen werden individueel en vlak na elkaar geïnterviewd om te vermijden dat ze elkaars antwoorden zouden beïnvloeden. We voerden de interviews steeds uit in de moedertaal van de respondent, Nederlands of Frans.

De respondenten gaven aan het begin van het interview elk expliciet de toestemming om het interview op te nemen. Daardoor konden we de interviews achteraf gedetailleerd transcriberen. De opnames van de interviews werden door geen enkele andere partij bekeken. Er werd verbatim getranscribeerd: de transcripties zijn woordelijke weergaven van de vragen van de onderzoekster en de antwoorden van de respondent tijdens het interview. De transcripties kunnen dus grammaticale fouten, verkeerde zinsconstructies en tussenwoordjes bevatten (Mortelmans, 2007). Er werd voor gekozen om non-verbale communicatie niet mee op te nemen in de transcripties. De non-verbale signalen tijdens de interviews veranderden immers niet de betekenis van de uitingen, maar ondersteunden die. De volledige transcripties zijn terug te vinden in de bijlagen. De transcripties werden geanonimiseerd om de privacy van de respondenten te waarborgen.

5.2. Respondenten

Om een antwoord te kunnen formuleren op de onderzoeksvragen, werden interviews uitgevoerd met 4 gezinnen waarvan minstens één kind heeft deelgenomen aan een taaluitwisseling via Swap-Swap. Het gaat om 2 Nederlandstalige en 2 Franstalige gezinnen.

Acht gezinnen die in de laatste 2 jaar een uitwisseling organiseerden via het platform van Swap-Swap werden telefonisch gecontacteerd door het hoofd van de vzw met de vraag of zij wilden deelnemen aan een interview over hun ervaringen. Om een zo volledig en genuanceerd mogelijk beeld te krijgen, werd specifiek gezocht naar twee gezinnen die een fijne ervaring hadden met de uitwisseling en twee gezinnen die een minder fijne ervaring hadden.

Er werd nog geen onderzoek gedaan naar de proportie van gezinnen met een positieve versus negatieve ervaring. Uit de feedback die Swap-Swap spontaan krijgt, komt een overwegend positief verhaal naar voren, maar dit werd nog niet systematisch gevalideerd. Bij het telefonisch contact bleek de ervaring ook steeds positief. De verantwoordelijke van Swap-Swap contacteerde daarom ook drie gezinnen die zelf Swap-Swap hadden gecontacteerd in verband met een mindere ervaring. Twee van deze gezinnen waren bereid tot een interview. De sample is bijgevolg niet representatief voor alle deelnemende gezinnen van Swap-Swap.

We hebben de contactgegevens van de vier gezinnen die bereid waren om deel te nemen aan het onderzoek rechtstreeks van het hoofd van Swap-Swap gekregen.

In tabellen 2, 3, 4 en 5 worden de vier gezinnen die deelnamen aan de interviews gedetailleerd voorgesteld.

Tabel 2: voorstelling van gezin 1

<p>Gezinssituatie</p>	<p>Motivatie / aanleiding voor uitwisseling</p> <p><u>Moeder (M1)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mon mari et moi nous débrouillons en néerlandais. - Mes parents sont flamands d'origine. Le grand-père de mon mari aussi. Même si on a grandi en français et qu'on n'est pas bilingue, pour notre fille, la Flandre n'est pas une région étrangère. - Depuis mes 13 ans jusqu'à mes 18 ans, chaque année, j'ai passé deux semaines aux Pays-Bas. - Je travaille pas mal dans des milieux bilingues. <p><u>Kind (K1)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Fille de 12 ans. - 2 petits frères : 6 et 9 ans. - M1 la décrit comme : « Sociable, positive, constructive, un peu chef. Donc, plutôt le leadership. Très autonome. » - 1ère secondaire, enseignement général, immersion néerlandophone. - J'ai de bonnes notes et je suis motivée pour aller à l'école, aussi pour apprendre des langues. - Avant l'échange, je participais déjà à des activités extrascolaires en néerlandais une fois par semaine. Il y avait des jeunes qui nous parlaient en néerlandais et ils apportaient des jeux, etc. <p><u>Uitwisselingsgezin</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - La famille habite en pleine campagne, elle a beaucoup d'animaux à la maison. - La fille (U1) a le même âge que son partenaire d'échange (K1). Elle a encore 2 sœurs plus âgées. - La fille (U1) est un peu plus timide que son partenaire d'échange (K1). En plus, elle parle très peu le français.
<p>Verloop van de uitwisseling</p>	<ul style="list-style-type: none"> - M1 : « J'ai inscrit Raphaëlle sur la plateforme Swap-Swap. Et je l'ai laissée aller lire les profils des autres jeunes. Je l'ai laissée choisir avec qui elle avait envie de faire des échanges. » - M1 : « J'ai appelé la maman de U1 quand K1 m'a dit que U1 l'intéressait. Et tiens, on a échangé comment on envisageait les choses. » - M1 : « On a d'abord organisé un week-end d'échange. » - M1 : « On a fait connaissance un peu avec les parents. » - Pendant l'échange: M1 : « Elles ont fait une excursion en vélo, avec les parents, les grandes sœurs, des copines, et tout. Ils sont partis un jour jusqu'à Bruges, dormir à Bruges, revenir le lendemain. Je sais qu'elle a fait du cheval avec la grande sœur de U1. Euh... Je sais qu'elles ont cuisiné ensemble. Je sais qu'elles ont forcément regardé des écrans ensemble. Donc, sur le smartphone, sur la tablette. Je sais qu'elles ont regardé des films ensemble. » K1 : « On restait presque tout le temps ensemble. Donc, on s'occupait des animaux. On est allé dans un trampoline parc, on a fait une balade à vélo, on faisait du skate ou du vélo sur la rue,... »

Tabel 3: voorstelling van gezin 2

<p>Gezinssituatie</p>	<p>Motivatie / aanleiding voor uitwisseling</p> <p><u>Moeder (M2)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Spreekt veel verschillende talen, vrij goed Frans. - Is zelf opgegroeid met Franstalige kinderen die in de zomer bij hen kwamen wonen, 10 jaar lang gedurende 2 maanden. Heeft zo Frans geleerd. - Het gezin woont in een rijhuis in een Vlaamse grootstad. <p><u>Kind (K2)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jongen van 11 jaar. - 2 zussen van 15 en 16 jaar, waarvan 1 vóór de jongen al op Swap-Swap uitwisseling is geweest. - 6^e leerjaar, wil volgend jaar STEM gaan studeren. - Haalt over het algemeen zeer goede schoolresultaten, vrij goede resultaten voor Frans. - School is voor hem “een noodzakelijk kwaad”. Hij vindt het vooral leuk om zijn vrienden te zien. Hij is niet zo gemotiveerd voor Frans. - Moeder beschrijft hem als: “Soms een beetje koppig. Graag spelen, dingen maken, vlug gefrustreerd als iets niet lukt. Redelijk sociaal, maar van sommige kinderen zal hij ook aangeven dat ze niet moeten langskomen. Het is niet hoe meer volk, hoe beter.” <p><u>Uitwisselingsgezin</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - De moeder is perfect tweetalig (Frans en Nederlands), de man is enkel Franstalig. - 2 kinderen: een jongen van de leeftijd van de uitwisselingspartner en een meisje van 2 of 3 jaar jonger. - Woonachtig in een Waals dorp. Groot huis, grote tuin met een zwembad en een bos achteraan. - De jongen spreekt al beter Nederlands dan de uitwisselingspartner Frans spreekt. Hij gaat naar een immersieschool Nederlands.
<p>Verloop van de uitwisseling</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eerst is er telefonisch of per mail contact opgenomen. En dan hebben de families elkaar gezien via Skype. Vervolgens zijn de families ook een keer allebei bij elkaar geweest om gewoon te komen kijken. - Tijdens de uitwisseling: <p>M2: “Ginder zijn ze een keer op uitstap geweest, maar niet zoveel, eigenlijk. Ze hebben vooral daar in de buurt gespeeld en hebben wat geknutseld. Ze zijn niet op uitstap geweest. Ze zijn één dag een keer een uurtje gaan wandelen. Maar hier zijn we een keer naar Wachtebeke geweest, naar een grote speeltuin, en zijn we ook een keer naar een pretpark geweest.”</p> <p>K2: “We hebben spelletjes gespeeld bij U2, zo wat gezelschapsspelletjes. En dan heb ik ook zo heel de tijd gespeeld bij U2. En zijn zus. Dan hebben we zo wat met de NERFs gespeeld. Het was eigenlijk elke dag een beetje hetzelfde. / De eerste dag zijn we in het zwembad geweest. Maar dan was het altijd aan het regenen, dus dan zijn we heel de tijd in het huis of in de tuin geweest. En we hebben één dag eens een wandeling gemaakt. / Bij mij thuis zijn we wel veel dagen op uitstap geweest. Zo naar Wachtebeke of naar een pretpark.”</p>

Tabel 4: voorstelling van gezin 3

<p>Gezinssituatie</p>	<p>Motivatie / aanleiding voor uitwisseling</p> <p><u>Moeder (M3)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Spreekt dagelijks Engels doordat ze in een Amerikaans bedrijf werkt. Heeft Engels onder andere geleerd tijdens een uitwisseling van een jaar in Amerika. - Heeft Spaans geleerd door in Spanje in een gastgezin te verblijven en stage te lopen. - Beheerst het Frans naar eigen oordeel voldoende. Heeft zelf een soort Swap-Swap gedaan toen ze jong was. <p><u>Kind (K3)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Meisje, 14 jaar. - 3e middelbaar wetenschappen – wiskunde. - Heeft een tweelingbroer. - Ze was 12 jaar toen ze op uitwisseling vertrok. - Het gezin woont in een randgemeente van Brussel. - Is naar een tweetalige crèche, Franstalige kleuterschool en Franstalige scouts (tot haar 12 jaar) geweest. - Haar moeder beschrijft haar karakter als “dromerig, traag en creatief”. - Behaalt over het algemeen goede schoolresultaten, ook voor de vreemde talen. Haar motivatie voor school is oké. <p><u>Uitwisselingsgezin</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Woont in Brussel. - 4 kinderen, waarvan de uitwisselingspartner het jongste is. - Zowel de ouders als de uitwisselingspartner kunnen goed Nederlands. - De uitwisselingspartner was al eerder op uitwisseling geweest.
<p>Verloop van de uitwisseling</p>	<ul style="list-style-type: none"> - K3 heeft aan U3 gevraagd of ze het zag zitten om een uitwisseling te organiseren. Dan hebben ze afgesproken via de chat van Swap-Swap. De ouders hebben ook met elkaar gebeld om af te spreken. <p>Tijdens de uitwisseling: M3: “K3 heeft U3 eerst de buurt laten kennen. En dan hebben ze heel veel gezelschapspelletjes gespeeld. Maar dan ook in de tuin gespeeld. En we zijn eens gaan kajakken.”</p> <p>K3: “We hebben veel spelletjes gespeeld en buiten wat gevoetbald. En we zijn ook naar Mechelen geweest, we hebben gesuip, enzo. En mijn oma is ook eens langsgesproken. En we hebben ook nog op mijn kamer zo wat dingen gedaan.”</p> <p>M3: “K3 is met U3 naar de Ardennen geweest.”</p> <p>K3: “Bij U3 in de buurt zijn we eens gaan rondwandelen. We hebben ook zo bij haar thuis een kamp gemaakt, met dekens en al.”</p> <p>-- Er wordt ook gesproken over “de tweede uitwisseling” en “het tweede meisje”. K3 heeft immers na deze uitwisseling nog al een andere uitwisseling achter de rug. --</p>

Tabel 5: voorstelling van gezin 4

<p>Gezinssituatie</p>	<p>Motivatie / aanleiding voor uitwisseling</p> <p><u>Moeder (M4)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - La mère ne parle aucune langue étrangère, le père parle un peu d'anglais. - Les parents n'ont pas fait d'échanges ou autre chose avec les langues quand ils étaient jeunes. <p><u>Kind (K4)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Garçon de 16 ans. - Il avait 14 ou 15 ans quand il est parti en échange. - Il a une sœur de 18 ans et un frère de 14 ans. - Latin-grec, 6h maths. - Ses résultats scolaires sont très bons en général, sauf en langues : il dit qu'il est « nul en langues ». A l'époque, il était motivé pour l'école (maintenant, beaucoup moins, partiellement à cause du coronavirus). - Sa mère le décrit comme « très conciliant. On arrive toujours à ses fins avec lui. Quand on discute avec lui, on arrive à atteindre l'objectif, quoi. Et c'est un enfant plutôt calme, un peu sportif. Généralement, il ne lance pas de défis. » <p><u>Uitwisselingsgezin</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - La famille habite en périphérie de Bruxelles. - Le garçon a une grande sœur qui a déjà fait des échanges Swap-Swap avant lui. - Le garçon parlait très, très bien le français.
<p>Verloop van de uitwisseling</p>	<ul style="list-style-type: none"> - On a d'abord écrit par Swap-Swap. Puis, on s'est échangé nos adresses personnelles. Avec les parents. Et les numéros de téléphone, et alors, on s'est téléphoné. <p>Tijdens de uitwisseling: La mère: « Dans mes souvenirs, les garçons n'ont pas fait grande chose. Je me demande s'il n'a pas été au cinéma... Mais c'est tout. Et je crois qu'ils ont cuisiné ensemble. Ils ont joué beaucoup de jeux vidéo pendant l'échange. »</p> <p>L'enfant : « On a joué aux jeux vidéo. On a été dans sa piscine. On s'est promené un peu. Et on est allé au cinéma. »</p>

5.3. Thematische analyse

De semigestructureerde interviews werden eerst verbatim getranscribeerd. Vervolgens werd een thematische analyse uitgevoerd op de transcripties. Een thematische analyse wordt beschouwd als één van de meest geschikte analysetechnieken voor het in kaart brengen van persoonlijke ervaringen (Riessman, 1993). Het is een beschrijvende methode waarbij de onderzoeker bekijkt welke thema's binnen een interview te herkennen zijn. Patronen en thema's binnen de data worden door de onderzoeker geïdentificeerd, geanalyseerd en gerapporteerd (Braun & Clarke, 2006; Vaismoradi, Turunen, & Bondas, 2013).

Braun & Clarke (2006) onderscheiden binnen de thematische analyse zes fases: (1) leren kennen van de data, (2) initiële generatie van coderingen, (3) zoeken van patronen of thema's, (4) review van patronen of thema's, (5) definiëring en labelen van patronen of thema's en (6) het schrijven van een rapport (Van Hove, 2014). Deze zes fases werden achtereenvolgens uitgevoerd. De betrouwbaarheid

van het coderingsproces werd verhoogd dankzij het feit dat de onderzoekster de data in verschillende fases opnieuw codeerde, waarmee *intra-rater reliability* als methodiek werd ingezet.

5.4. SWOT-analyse

De gevonden thema's werden ten slotte in het kader van een SWOT-analyse ondergebracht. Een SWOT-analyse wordt vaak gebruikt binnen de bedrijfscontext om de *Strengths* (= sterke punten), *Weaknesses* (= zwakke punten), *Opportunities* (= groeikansen) en *Threats* (= aandachtspunten) van een bedrijf in kaart te brengen. SWOT-analyses worden echter ook binnen andere contexten uitgevoerd. Zo geeft de SWOT-analyse in dit onderzoek een duidelijk beeld op deze 4 aspecten van taaluitwisselingen in gezinsverband via Swap-Swap.

De SWOT-analyse in dit onderzoek is uitgevoerd vanuit het perspectief van de deelnemende gezinnen. De volgende aspecten worden dus belicht. Ter illustratie van de uitgevoerde coderingen geven we per aspect een voorbeeldcitaat uit de interviews, met vermelding van de code van de respondent:

- (1) de mogelijke voordelen van een taaluitwisseling via Swap-Swap voor deelnemende kinderen en hun gezinnen (*Strengths*), bijvoorbeeld: *"K1, elle est revenue ravie. Elle était très contente. Elle avait passé une super chouette semaine."* – M1
- (2) de mogelijke nadelen van een taaluitwisseling via Swap-Swap voor deelnemende kinderen en hun gezinnen (*Weaknesses*), bijvoorbeeld: *"C'était un peu bizarre. Ben, c'était bizarre, genre... C'est comme si j'étais avec des gens que je ne connaissais pas du tout."* – K4
- (3) manieren waarop deelnemende gezinnen zelf voor en tijdens de uitwisseling de kansen op een succeservaring kunnen doen stijgen (*Opportunities*), bijvoorbeeld: *"En U3 had ook een zus die juist één jaar ouder was dan K3, dus zij zat er juist tussenin. Dus dat kwam dan ook wel goed. En met de broer van K3 ging dat ook goed."* – M3
- (4) aandachtspunten voor deelnemende gezinnen tijdens de voorbereiding van de uitwisseling (*Threats*), bijvoorbeeld: *"Wij hebben wat gekeken op de kaart. Het mocht niet te ver zijn en we moesten er liefst ook met de trein naartoe kunnen."* – M2

6. Resultaten

Hieronder worden alle categorieën coderingen die in de transcripties voorkomen, besproken en geïllustreerd aan de hand van een aantal citaten. Zoals eerder aangegeven zijn om de privacy van de respondenten te waarborgen de data geanonimiseerd. In de rapportering staat bijvoorbeeld M1 voor de geïnterviewde moeder van gezin 1, K2 voor het geïnterviewde kind van gezin 2, U3 voor de uitwisselingspartner van gezin 3, enzovoort. Achter elke categorie coderingen is weergegeven hoeveel personen dit thema aankaartten tijdens het interview, bijvoorbeeld (6 p.) = 6 personen.

ONDERZOEKSVRAAG 1: Waardoor worden taaluitwisselingen in gezinsverband via Swap-Swap gekenmerkt?

ONDERZOEKSVRAAG 1.1: Wat zijn de mogelijke voordelen van een taaluitwisseling via Swap-Swap voor deelnemende kinderen en hun gezinnen?

6.1. Strengths

Onder *Strengths* verstaan we in deze masterproef de mogelijke voordelen van een taaluitwisseling via Swap-Swap voor deelnemende kinderen en hun gezinnen. Aan de hand van de interviews konden we 8 strengths detecteren. Zes van de acht voordelen werden door *alle* respondenten benoemd.

6.1.1. Taal leren (8 p.)

Alle respondenten hadden het tijdens het interview over het feit dat taaluitwisselingen in gezinsverband het leren van de vreemde taal ondersteunen. Subthema's die werden aangehaald waren dat het leren van de vreemde taal het belangrijkste doel van de uitwisseling was (7 p.), of die doelstelling ook behaald werd (7 p.), het inoefenen en spreken van de taal (6 p.), het leren van woordenschat en grammatica (5 p.), het verbeteren van de vaardigheden (4 p.), plezierig, niet-schools leren (4 p.) en vroeg de taal leren (1 p.).

a. Doel = taal leren (7 p.)

Zeven respondenten vertelden tijdens het interview dat de belangrijkste reden om een uitwisseling te organiseren voor hen het leren van de vreemde taal was.

-> *"Il se passe que j'avais des mauvais points pour le néerlandais. / Pour apprendre, enfin, à parler et à mieux pouvoir m'exprimer et à mieux pouvoir écouter."* – K4

b. Effectief resultaat boeken (7 p.)

Zeven respondenten vertelden tijdens het interview ook of het kind dankzij de uitwisseling effectief vooruitgang heeft geboekt in de vreemde taal. De resultaten zijn hier gemengd: sommige respondenten vermelden een positieve impact, andere geven aan dat het kind de taal niet merkkelijk beter beheerst dankzij de uitwisseling.

-> *“Ik spreek nu wel beter Frans dan voor de uitwisseling. Ja, ja. Maar ik heb niet véél meer geleerd ofzo, maar toch wel een beetje.” – K3*

-> *“Non, K4 ne parle pas mieux le néerlandais maintenant, pas du tout. Pas du tout. / Mais la sœur de K4, elle parle mieux le néerlandais maintenant, oui. Je dirais, oui. Elle a reboosté, en fait.” – M4*

c. De taal spreken, inoefenen (6 p.)

Zes respondenten gaven aan dat de taaluitwisseling in gezinsverband voor hen de ideale manier is om ondergedompeld te worden in de vreemde taal, de vreemde taal veel te kunnen spreken en inoefenen. Velen van hen linkten dit aan het verblijf in een gastgezin, wat voor extra spreek- en luisterkansen zorgt.

-> *“Anders verleer ik mijn Frans ofzo. Ja, dus om mijn Frans niet te verleren. Door bij het gastgezin te verblijven heb ik mijn Frans goed geleerd. Ja, dan ben ik het nog eens gewoon geworden om Frans te spreken. Dus da’s wel goed.” – K3*

d. Woordenschat en grammatica (5 p.)

Vijf respondenten vertelden over het bijleren van woordenschat en het bijleren en/of inoefenen van grammaticale structuren in de vreemde taal. De consensus lijkt hier te zijn dat de deelnemende kinderen wel een aantal woorden oppikken tijdens hun uitwisseling, maar geen gigantisch aantal. Grammaticale structuren oefenen ze tijdens de uitwisseling vooral in een natuurlijke context in.

-> *“K2 heeft toch wel een aantal woorden geleerd. Hij heeft daar een aantal woorden bijgeleerd, maar da’s misschien een stuk of tien woorden. En passief nog een paar erbij. K2 zal nu een aantal woordjes waarschijnlijk wel rapper herkennen.” – M2*

e. Vaardigheden (4 p.)

Vier respondenten gaven tijdens het interview aan dat ze tijdens de uitwisseling vooral het ontwikkelen van de vaardigheden in de vreemde taal belangrijk vinden. Over of deelnemende kinderen ook echt vaardiger worden in de vreemde taal dankzij de uitwisseling, zijn de meningen wederom verdeeld.

-> *“Je crois que je comprends maintenant mieux les gens qui parlent. J’écoute et je parle mieux maintenant.” – K1*

-> *“K2 spreekt nu niet beter Frans dan voor de uitwisseling. De vlotheid in het spreken is niet merkkelijk vooruitgegaan na die week.” – M2*

f. Plezierig, niet-schools leren (4 p.)

4 respondenten, zowel ouders als kinderen, vertelden dat ze taaluitwisselingen in gezinsverband belangrijk vinden omdat het kind op die manier de taal spelenderwijs en op een niet-schoolse manier de vreemde taal kan leren en inoefenen.

-> *“Je préfère parler que les cours. Parce que les cours, on étudie des tableaux. Avant, pendant les cours, on ne savait pas comment c’était là en fait, on regardait toujours des tableaux. Et maintenant, j’ai pu voir comment ils parlent vraiment et comment ça se passe là-bas et tout.” – K1*

g. Vroeg taal leren (1 p.)

Een respondente gaf aan dat ze het belangrijk vindt dat kinderen al op jonge leeftijd aan een Swap-Swap uitwisseling kunnen deelnemen. Als reden daarvoor geeft ze aan dat hoe jonger kinderen zijn, hoe makkelijker ze een taal oppikken.

-> *“Plus tôt on apprend les langues, plus c’est facile. Et plus c’est facile d’en apprendre d’autres après. Pour moi, le néerlandais était la première langue à apprendre, parce que l’anglais, on l’apprendra toujours. Mais si le néerlandais, elle ne l’apprend pas maintenant, elle ne l’apprendra plus après.” – M1*

6.1.2. Cultuur/levensstijl ontdekken (8 p.)

Alle respondenten spraken over taaluitwisselingen in gezinsverband als manier om een andere cultuur en/of levensstijl te leren kennen. Cultuurverschillen gaan dan over verschillen tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel, terwijl verschillen in levensstijl eerder gaan over de verschillen in manier van leven binnen het gezin.

a. Doel (3 p.)

Drie respondenten gaven aan dat het ontdekken van een andere cultuur en/of levensstijl één van hun doelen voor de taaluitwisseling was. Het eerste voorbeeldcitaat gaat over cultuurverschillen, het tweede over verschillen in levensstijl.

-> *“La maman de U1 et moi, on était d’accord sur le fait qu’on ne se rencontre pas assez entre les deux parties du pays. Et du coup, chacun a ses propres préjugés sur l’autre communauté linguistique du pays. Si tous les jeunes se faisaient connaissance, on aurait peut-être moins d’ennuis en Belgique.” – M1*

-> *“Je suis heureuse que K1 soit allée chez une famille où c’était très différent que chez nous. Parce que je trouve ça important qu’elle puisse développer sa capacité d’adaptation et que ça peut être très chouette en étant différent. Qu’elle puisse voir qu’on ne vit pas pareil partout.” – M1*

b. Resultaat (8 p.)

Alle respondenten vertelden of het kind iets heeft bijgeleerd over de cultuur van de vreemde taalregio of over de andere levensstijl bij het gastgezin. De verhalen zijn hier gemengd: sommige kinderen hebben wel wat bijgeleerd, andere weinig. K1 vertelt dat ze het leuk vond om een andere levensstijl en gezinssituatie te ontdekken. K2 vond het moeilijk om zich aan te passen aan de gewoontes van het gastgezin, en vertelt ook dat hij iets heeft bijgeleerd over de Waalse cultuur.

-> *“On est un peu de villes différentes. C’était différent. Et du coup, c’était cool, quand même. / C’est juste que U1 a deux grandes sœurs et moi, j’ai deux petits frères. Donc, l’ambiance, elle est différente. C’était cool aussi d’avoir au lieu de 2 petits frères, 2 grandes sœurs. J’ai trouvé sympa.” – K1*

-> *“Ik vond het verblijf in het gastgezin wel een meerwaarde, maar het was toch wel heel moeilijk. Want ze hadden ook andere gewoontes. En dan staan die bijvoorbeeld heel vroeg op ofzo en dan ben ik dat niet echt gewoon. / Ik zou liever samen met mijn mama ergens verbleven hebben. / Ik heb wel iets geleerd over de cultuur in Wallonië, ja. Er was daar heel veel natuur. En ook veel grotere huizen. Maar er was geen ander eten dan bij mij thuis.” – K2*

6.1.3. Fijne tijd (8 p.)

Alle respondenten vertelden of het kind zich geamuseerd heeft tijdens de uitwisseling, met andere woorden of de uitwisseling een fijne ervaring was voor het kind.

a. Ja (4 p.)

K1 en K3 (de twee meisjes) houden een positieve herinnering over aan hun uitwisseling.

-> *“K1, elle est revenue ravie. Elle était très contente. Elle avait passé une super chouette semaine.” – M1*

-> *“Ja, ze hadden wel een toffe tijd, eigenlijk. K3 heeft zich geamuseerd. K3 vindt het nog altijd fantastisch dat ze die uitwisselingen heeft gedaan.” – M3*

b. Nee (4 p.)

Bij K2 en K4 (de twee jongens) is de uitwisseling wat tegengevallen.

-> *“Bij ons is de reden dat er geen nieuwe uitwisselingen komen, dat K2 zei: “Bwa, ik vond dat toch niet zo leuk.”” – M2*

-> *“Quand je suis allé chercher K4, la première phrase qu’il m’a dit dans la voiture : « Je ne me suis jamais autant ennuyé. »” – M4*

6.1.4. Houding tegenover taal(gebied) (8 p.)

Alle respondenten spraken over een eventuele verandering van de houding van het kind tegenover de vreemde taal of het taalgebied.

a. Verandering (2 p.)

Twee respondenten gaven aan dat de houding van het kind tegenover de doeltaal(regio) is veranderd door de uitwisseling: bij K1 in positieve zin en bij K4 in negatieve zin. M4 vertelt ook dat een positievere houding tegenover de vreemde taal krijgen één van hun doelen van de taaluitwisseling was.

-> *“Oui, peut-être que j’aime mieux apprendre le néerlandais maintenant, oui.” – K1*

-> *“Le fait que l’enfant revienne encore plus dégoûté du néerlandais, si je peux dire. K4, il aime encore moins le néerlandais. Ça, c’était l’inverse du but. / La sœur de K4 était reboostée, elle était motivée.” – M4*

b. Geen verandering (6 p.)

Zes respondenten merkten geen verandering in de houding van het kind tegenover de doeltaal(regio). De citaten vertellen dat de houding van K3 al positief was vóór de uitwisseling, en die van K4 was al negatief.

-> *“Mijn houding is niet veranderd. Die was al positief voor de uitwisseling.” – K3*

-> *“Mon attitude n’a pas changé, non. Je n’aimais pas le néerlandais au début, déjà.” – K4*

6.1.5. Sociale vaardigheden (8 p.)

Alle respondenten vertelden of de sociale vaardigheden van het kind er al dan niet op vooruit zijn gegaan door de uitwisseling.

a. Verandering (3 p.)

Drie respondenten geven aan dat ze wel degelijk een positieve verandering merken in de sociale vaardigheden van het kind, namelijk minder stress hebben om de taal te spreken met onbekenden (K1) of minder verlegen zijn (K2).

-> *“Je sais que l’échange s’est super bien passé. Donc, maintenant, dans une telle situation, j’aurais moins peur, je serais moins stressée. Donc, si je rencontre des gens qui parlent une autre langue, je ne vais pas avoir trop peur, quoi. Ca me fait moins peur de parler avec des inconnus maintenant.” – K1*

-> *“Ik ben wel minder verlegen.” – K2*

b. Geen verandering (7 p.)

Zeven respondenten merkten geen verandering in de sociale vaardigheden van het kind door de uitwisseling, in de meeste gevallen omdat de sociale vaardigheden van het kind al zeer goed ontwikkeld waren vóór de uitwisseling.

-> *“Les compétences sociales de K1 étaient déjà très bonnes au départ. Il n’y avait pas beaucoup de travail à faire dans ce domaine-là.” – M1*

6.1.6. Vervolgwisselingen (8 p.)

Alle respondenten praatten over mogelijke vervolgwisselingen en of ze die zouden zien zitten. Bij sommige respondenten hebben er ook al nieuwe uitwisselingen plaatsgevonden. Bovendien werd het kunnen organiseren van meerdere uitwisselingen met eenzelfde gastgezin als een doel voor de taaluitwisselingen via Swap-Swap genoemd.

a. Doel (2 p.)

Twee respondenten (allebei moeders) gaven aan dat het voor hen wel de bedoeling was dat er meerdere uitwisselingen georganiseerd zouden worden met eenzelfde uitwisselingsgezin. Bij het ene gezin is dat gelukt, bij het andere niet.

-> *“Om dan te zeggen: “We gaan dat nu standaard elke vakantie doen.” Want ik was dat eigenlijk wel van plan: “Ah ja, dan kunnen we in de herfstvakantie elk drie dagen bij elkaar.” In de kerstvakantie ook. / Maar voor mij zou het nog geslaagder zijn moesten ze allebei zeggen: “Oh ja, ik wil zeker teruggaan in de novembervakantie, en dan nog een keer.” En dat het dan zo’n vast gezin wordt.” – M2*

b. Resultaat: ja (4 p.)

Vier respondenten vertelden dat er zeker nieuwe uitwisselingen zouden komen, via Swap-Swap (bijvoorbeeld K1) of op een andere manier (bijvoorbeeld M3).

-> *“Cette année, je vais me réinscrire sur Swap-Swap pour faire encore un autre échange cet été.” – K1*

-> *“K3 kijkt nu al uit naar de uitwisseling die ze zou willen doen als ze 18 is. Dan wil ze naar de US gaan, naar een gastgezin. Dus het moet wel een positieve ervaring zijn geweest voor haar, want anders zou ze dit ook niet in haar gedachten hebben.” – M3*

c. Resultaat: nee (8 p.)

8 respondenten vertelden dat er geen nieuwe uitwisselingen zouden komen: ofwel in het algemeen niet (bijvoorbeeld M4), ofwel niet met een bepaalde uitwisselingspartner (bijvoorbeeld K3).

-> *“Met dat tweede meisje wou ik geen nieuwe uitwisselingen meer doen, omdat zij niet goed genoeg Nederlands kon. / Met U3 heb ik niet meer uitgewisseld. Het probleem lag aan het huis. Dat ze met zoveel waren in een klein huisje.” – K3*

-> *“Après l’échange, K4 a dit : « Ne me fais plus jamais ça ! » / K4 ne voudrait plus faire des échanges.” – M4*

6.1.7. Nieuwe mensen leren kennen (4 p.)

Vier respondenten vermeldden nieuwe mensen leren kennen als een doel voor en/of resultaat van de uitwisseling.

“Et aussi faire la rencontre d’une autre fille. C’est intéressant de faire des rencontres.” – K1

“Ik zou van een succeservaring spreken bij uitwisselingen als er een soort vriendschap ontstaat.” – M2

6.1.8. Goedkoop (1 p.)

Eén respondent benoemde de lage inschrijvingsprijs voor het platform van Swap-Swap als sterk punt van de uitwisselingen.

“Au niveau financier, c’est... Voilà, il y a une cotisation qui n’est pas du tout élevée. Quand on voit les prix des stages ou le prix d’un échange linguistique, je ne comprends pas comment il n’y a pas plus de gens qui s’inscrivent pour faire Swap-Swap.” – M4

6.1.9. Tussentijdse conclusie *Strenghts*

Zes mogelijke voordelen van taaluitwisselingen werden door alle respondenten besproken: de vreemde taal leren, een andere cultuur/levensstijl leren kennen, een fijne tijd beleven, de houding tegenover de taal(regio) veranderen, de sociale vaardigheden vergroten en de mogelijkheid om nieuwe taaluitwisselingen te organiseren. Vier respondenten vermeldden nieuwe mensen leren kennen als een voordeel van taaluitwisselingen, en één respondent vond de lage prijs van taaluitwisselingen een voordeel.

OV1.2: Wat zijn de mogelijke nadelen van een taaluitwisseling via Swap-Swap voor deelnemende kinderen en hun gezinnen?

6.2. Weaknesses

Als *Weaknesses* worden de mogelijke nadelen van een taaluitwisseling via Swap-Swap voor deelnemende kinderen en hun gezinnen beschouwd. In totaal werden vier elementen benoemd. We beschrijven deze hier achtereenvolgens – geordend volgens mate van voorkomen - en geven voor elk element eveneens een of enkele citaten bij wijze van voorbeeld.

6.2.1. Taalbarrière (8 p.)

Alle respondenten vermeldden de taalbarrière als een uitdaging tijdens de uitwisseling. Door sommige kinderen werd die redelijk vlot overwonnen, terwijl bij sommige kinderen de taalbarrière voor meer problemen zorgde (bijvoorbeeld K2).

“C’est le principe de début de l’immersion, que la communication est difficile. Ça, c’est dur, hein. Quand ils ont 12 ans, d’aller dans un endroit où on ne comprend rien.” – M1

“De taalbarrière zorgde wel voor problemen. Want soms kon ik U2 dan zo niet verstaan. En dan wou ik bijvoorbeeld een gezelschapsspel spelen ofzo, maar dan kon ik dat niet uitleggen.” – K2

6.2.2. Onbekend uitwisselingsgezin (6 p.)

Zes respondenten vonden het een uitdaging om een uitwisseling op poten te zetten met een onbekend gezin. Zo vonden ze het best moeilijk dat het kind het uitwisselingsgezin nog maar heel weinig kent wanneer het daar aankomt (bijvoorbeeld K4), en dat ze de sociale situatie en het taalgebruik van het gastgezin niet kennen (bijvoorbeeld M1).

“On ne peut pas demander aux gens : « Bonjour, ma fille a fait connaissance avec votre fille. Je voudrais savoir si à la maison, vous parlez le Algemeen Nederlands. »” – M1

“C’était un peu bizarre. Ben, c’était bizarre, genre... C’est comme si j’étais avec des gens que je ne connaissais pas du tout.” – K4

6.2.3. Non-respons (4 p.)

Vier respondenten vertelden dat het een uitdaging was om een uitwisselingsgezin te vinden op het platform van Swap-Swap, omdat ze van een aantal kandidaten op het platform geen antwoord kregen op hun bericht.

“Il y en a qui n’ont pas répondu, oui. Mais je pense que c’était peut-être parce qu’elles avaient déjà trouvé quelqu’un ou qu’elles n’avaient pas retiré leurs profils. Elles n’allaient plus sur Swap-Swap, quoi.” – K1

6.2.4. Investing tijd en energie (1 p.)

Eén respondent vermeldde de investering van tijd en energie in het organiseren van de uitwisseling als een nadeel.

“Dat heeft dan nog redelijk veel energie gekost: eerst bellen, dan een keer naar hier, dan een keer naar ginder,...” – M2

6.2.5. Tussentijdse conclusie *Weaknesses*

Alle respondenten vermeldden de taalbarrière als uitdaging en mogelijk nadeel van de uitwisseling. Zes respondenten vonden het feit dat er wordt uitgewisseld met een onbekend gezin een uitdaging. Vier respondenten vonden de non-respons van kandidaten op het platform van Swap-Swap lastig. Eén respondent vond het organiseren van een uitwisseling via Swap-Swap erg tijds- en arbeidsintensief.

OV1.3: Op welke manieren kunnen deelnemende gezinnen zelf voor en tijdens de uitwisseling de kansen op een succeservaring doen stijgen?

6.3. Opportuniteiten

Opportuniteiten zijn in deze masterproef de manieren waarop deelnemende gezinnen zelf vóór en tijdens de uitwisseling de kansen op een succeservaring kunnen doen stijgen. Ook voor de

organisatie Swap-Swap kunnen dit opportuniteiten zijn waarmee ze de ervaring met de taaluitwisseling nóg positiever kunnen maken.

6.3.1. Kennismaking vooraf (8 p.)

Alle respondenten vertelden of ze vóór de eigenlijke uitwisseling al kennis hadden gemaakt met de uitwisselingspartner en zijn/haar ouders, en zo ja, op welke manier.

a. Chatten, bellen,... (8 p.)

Alle respondenten vertelden of ze al dan niet op voorhand vanop afstand kennis hadden gemaakt met het uitwisselingsgezin, bijvoorbeeld door te chatten, mailen, (video)bellen,... De meeste respondenten gaven aan dat er vóór de uitwisseling in beperkte mate contact vanop afstand was geweest. In sommige gevallen verliep het contact vooral tussen de ouders om praktische afspraken te maken over de uitwisseling (bijvoorbeeld in het geval van K4). In andere gevallen waren ook de kinderen vóór de uitwisseling al regelmatig met elkaar aan het communiceren (bijvoorbeeld in het geval van K1).

-> *“On a commencé à parler par Swap-Swap et par messages et tout. On s’est envoyé des messages pendant quand même quelques mois.” – K1*

-> *“Avant l’échange, je n’ai pas eu de contacts avec U4, non. Même avant, on ne s’était pas parlé. Du coup, on était là genre : « Oui, salut ! ça va ? » et tout. On ne se connaissait pas trop.” – K4*

b. Fysiek afspreken op voorhand (8 p.)

Alle respondenten vertelden of ze vóór de eigenlijke uitwisseling ook al eens fysiek hadden afgesproken met het uitwisselingsgezin. In de meeste gevallen werd er afgesproken dat de kinderen elk eerst één dag en één nacht zouden doorbrengen bij het andere gezin, om elkaar al te leren kennen en te zien of het klikt. Bij de uitwisseling van de zus van K4 sprak het gezin op voorhand een halve dag af met het uitwisselingsgezin om samen taart te eten. Bij de uitwisseling van K4 zelf leerden K4 en U4 en hun gezinnen elkaar pas kennen aan het begin van de uitwisseling zelf.

-> *“J’ai conduit K4 chez eux. Donc, j’ai déposé K4 et là, j’ai bien vu que ça n’allait pas. On est juste entré en contact avec les parents de U4 le jour où j’ai déposé K4. / Chez la sœur de K4, les parents sont venus à la maison avant l’échange. Et ça, ça a fait toute la différence. Oui. Et le contact est tout de suite passé entre les deux mamans et entre les deux filles. / Il est important pour moi de voir déjà les parents et aussi le correspondant avant l’échange. Je pense qu’il faut une première rencontre avec les parents et avec l’enfant, pour faire connaissance avant l’échange lui-même. Surtout, quand je vois l’expérience de la sœur de K4, c’est ce contact préliminaire avant l’échange qui, pour moi, est plus important. Ça permet de se rencontrer et de voir si ça va accrocher ou pas, quoi. Ça les a motivées encore plus.” – M4*

6.3.2. Compensatiestrategieën (8 p.)

Alle respondenten gaven aan of ze op bepaalde manieren de taalbarrière hebben proberen te overwinnen, en zo ja, hoe. Herhalen, trager praten, voorwerpen laten zien, uitbeelden en vertalen werden hierbij veel vermeld. Deze compensatiestrategieën werden door sommige respondenten (bijvoorbeeld K1) vlotter ingezet dan door andere (bijvoorbeeld K2). Ook gaven de respondenten het belang van het gebruik van compensatiestrategieën door de ouders aan, omdat dit soms nog moeilijk is voor de kinderen. U4 overcompenseerde tijdens de uitwisseling door K4 nooit in het Nederlands, maar steeds meteen in het Frans aan te spreken. Dat gedrag gaat in tegen de bedoeling van een taaluitwisseling, namelijk veel input in de vreemde taal krijgen en zelf de vreemde taal kunnen spreken.

“On était obligé de faire des gestes ou de traduire, parce que sinon, U1 ne comprenait pas. On a dû parler très lentement. On savait que l’autre ne parlait pas très bien, donc on essayait de faire des gestes, de montrer des photos sur le GSM, des images,... Mais comme ils savaient que j’étais là, ils articulaient et tout, pour que je puisse les comprendre. Montrer dans la cuisine qu’est-ce que c’était. Que les gens comprennent que je ne parle pas la langue et qu’il faut pas parler trop vite.” – K1

“Af en toe zeiden ze tijdens de Franse film dan ook tegen mij wat er aan het gebeuren was. / Ik heb dan gewoon niet meer aan U2 proberen duidelijk te maken dat ik een gezelschapsspel wou spelen. Dat ging niet. / Ik heb nooit geprobeerd om iets uit te leggen met mijn handen, trager te praten of iets te laten zien. / Mijn mama heeft daar wel mee geholpen.” – K2

6.3.3. Betrokken ouders (7 p.)

Zeven respondenten vertelden dat het belangrijk is dat de ouders ook sterk betrokken zijn bij de uitwisseling en zich ervoor inzetten. Dat kan gaan over taalondersteuning (zie 6.3.2. Compensatiestrategieën), activiteiten bedenken en organiseren (zie bijvoorbeeld K2), het initiatief nemen om een uitwisseling te organiseren (zie bijvoorbeeld M3), enzovoort.

“Soms zei de mama zo van: “Gaan we wandelen?” En dan zei ik: “Oké.” En zo zijn we eigenlijk gaan wandelen. Dat was eigenlijk de mama die dat zo vroeg. / Ik zou zorgen dat je voor het kind dat naar jou komt ook wel activiteiten hebt.” – K2

“Het is niet gemakkelijk om Frans te leren, en dat weet ik. En daarom doen wij er wel alles aan om het hen te gemakkelijk... en dat ze het wel zouden kunnen beheersen. / Wij hebben eigenlijk heel veel moeite gedaan voor dat Frans. / Want dat zag je ook, de ouders van U3 deden eigenlijk veel.” – M3

6.3.4. Kind partner laten kiezen (6 p.)

Zes respondenten vertelden of het kind zelf de uitwisselingspartner had gekozen, of de ouders een uitwisselingspartner hadden geselecteerd.

a. Ja (5 p.)

Vijf respondenten gaven aan dat het kind vooral zelf actief was op het platform van Swap-Swap: het kind maakte zelf een account aan en zocht zelf naar een geschikte uitwisselingspartner tussen alle profielen op het online platform. De ouders ondersteunden het kind daar vaak in.

-> *“Vooral ik heb op het platform gekeken. Ik heb zelf een profiel aangemaakt. Allee, mijn mama heeft wel geholpen, he. Ik heb liggen zoeken tussen de andere kandidaten.” – K3*

b. Nee (1 p.)

Eén respondent (K4) gaf aan dat zijn ouders eigenlijk alles hadden geregeld: zij hadden ook zijn profiel op het online platform aangemaakt en de profielen van de andere kandidaten bekeken. Toen ze een geschikte kandidaat vonden, legden ze zijn profiel aan K4 voor. K4 is zelf nooit actief geweest op het platform van Swap-Swap.

-> *“Mes parents ont créé un profil pour moi sur le plateforme de Swap-Swap. Mes parents ont trouvé U4. Et ils m’ont montré son profil. Et du coup, on a dit : « Ben, oui. »” – K4*

6.3.5. Contact K <-> gezin U (5 p.)

Vijf respondenten vertelden over het contact tussen het kind en het gezin van de uitwisselingspartner tijdens de uitwisseling. Heel vaak ging dat over het contact met broers en zussen tijdens de uitwisseling, dat heel vlot verliep en een extra pluspunt van de uitwisseling bleek te vormen (zie bijvoorbeeld M3). K3 belandde daarnaast in een vervelende situatie wanneer U3 regelmatig problemen bleek te hebben met haar moeder, en K3 niet wist hoe ze zich daarbij moest gedragen.

“En U3 had ook een zus die juist één jaar ouder was dan K3, dus zij zat er juist tussenin. Dus dat kwam dan ook wel goed. En met de broer van K3 ging dat ook goed.” – M3

“Dat 2e meisje had ook vaak problemen met haar mama. Ze had ooit eens een ruzie met haar mama, waardoor die mama moest wenen. En ik zat daar dan zo en ik wist niet wat ik moest doen. Dat was wel een beetje raar.” – K3

6.3.6. Gsm kind (4 p.)

Vier respondenten hadden het over telefonisch contact tussen het kind en zijn ouders tijdens de uitwisseling. Drie kinderen hadden hun eigen gsm op zak tijdens de uitwisseling en konden zo zelf af en toe een sms naar het thuisfront sturen of eens bellen. Eén kind had geen eigen gsm, maar gebruikte de telefoon van het uitwisselingsgezin om naar huis te bellen. Het telefonisch contact leek zowel de ouders als de kinderen gerust te stellen.

“K1 avait un téléphone. Donc, je savais que, si elle avait un problème, elle pouvait m’appeler aussi. Elle m’envoyait de temps en temps des SMS pour dire : « Je vais bien. » J’ai gardé un petit contact de temps en temps pour être sûre que K1 avait le moral et que ça se passait bien.” – M1

“Ik had geen gsm, maar ik heb soms eens met mijn mama gebeld via de telefoon bij U2 thuis.” – K2

6.3.7. Tijdsduur uitwisseling (4 p.)

Vier respondenten hadden het over de tijdsduur van de uitwisseling. Daarbij valt op dat vooral de ouders voorstanders zijn van langere uitwisselingen (zie bijvoorbeeld M2), terwijl sommige kinderen net blij waren dat de uitwisselingen niet zo lang duurden (zie bijvoorbeeld K2).

“Ik denk dat de periode gewoon te kort was. Op vijf dagen tijd kun je van een tienjarige ook niet verwachten dat hij na vijf dagen Frans gaat praten. Zijn woordenschat is toch niet fantastisch uitgebreid. Omdat dat maar vijf dagen was. / Ik merk geen evolutie in de sociale vaardigheden van K2 sinds de uitwisseling. Het was te kort. Het was te kort.” – M2

“Ik zag zo’n uitwisseling wel zitten. Het was ook maar vijf dagen, dus da’s niet te lang.” – K2

6.3.8. Familie/vrienden ontmoeten (3 p.)

Drie respondenten (uit twee gezinnen) vertelden dat het kind tijdens de uitwisseling familieleden en/of vrienden van de uitwisselingspartner had ontmoet. Bij gezin 3 viel dat wat tegen: voor K3 omdat zij liever alleen bij U3 was, en voor U3 omdat zij de taal niet genoeg machtig was om met de andere mensen te communiceren. Bij gezin 4 hadden zulke ontmoetingen net een positieve impact: de communicatie verliep er vlotter door.

“Ik vond het minder leuk in de Ardennen, omdat er dan ook zo nog andere mensen waren. En dan kende U3 die heel goed en dan was ze minder met mij aan het omgaan en zo. En ik vond het leuker als ik haar voor mij alleen had. / Wij gingen dan ook eens weg met mijn familie, iets gaan eten ofzo, en dan verstond dat tweede meisje daar niks van. Dus dan verveelde zij zich.” – K3

“La sœur de K4 avait amené un copain de l’école. Donc elle a présenté la correspondante à son copain de l’école. Et bon, je sais que là, c’était une communication beaucoup plus fluide et beaucoup plus facile. / La sœur de K4 a rencontré les grands-parents de sa correspondante.” – M4

6.3.9. Activiteiten (3 p.)

Drie respondenten haalden de activiteiten tijdens de uitwisseling aan. K2 en K3 vonden de activiteiten tijdens de uitwisseling niet altijd tof, en K4 lijkt vooral heel weinig gedaan te hebben tijdens de uitwisseling. K4 en U4 speelden vooral videospelletjes, waarbij ze zeer weinig met elkaar communiceerden.

“Dat was ook jammer aan de tweede uitwisseling, de minder toffe activiteiten. Dat 2e meisje wou vaak gaan fietsen en zo, en ik vind dat wel tof, maar na een tijdje vond ik dat ook wat saai aan het worden. De oma van dat 2e meisje heeft ons ooit eens meegenomen naar een museum, maar ik vond dat niet zo tof.” – K3

“Mais, dans mes souvenirs, dans nos souvenirs, les enfants n’ont pas fait grande chose pendant l’échange. / Pendant l’échange, les enfants ont joué beaucoup de jeux vidéo ensemble.” – M4

6.3.10. Communicatie tussen ouders (2 p.)

Twee ouders gaven aan dat ze voor, tijdens en na de uitwisseling graag nog meer hadden gecommuniceerd met de ouders van het uitwisselingsgezin. Eén van hen suggereerde daarbij dat Swap-Swap als tussenorganisatie dat contact eenvoudig zou kunnen faciliteren.

“Je dirais que ça serait chouette qu’on puisse trouver les moyens de se parler plus facilement de ce qui marche, ce qui ne marche pas, de ce qui peut effrayer,...” – M1

“Voor mij zou het nog geslaagder zijn als er nog meer tussendoor gecommuniceerd wordt.” – M2

6.3.11. Tussentijdse conclusie *Opportunities*

Alle respondenten gaven aan dat een goede kennismaking vooraf met het uitwisselingsgezin de kans op een geslaagde uitwisseling verhoogt, net als het efficiënt inzetten van compensatiestrategieën. Zeven respondenten vinden het belangrijk dat de ouders sterk betrokken zijn bij de uitwisseling, zowel voor, tijdens als na de uitwisseling. Zes respondenten zien er de voordelen van in dat het kind zelf zijn uitwisselingspartner kiest via het Swap-Swap platform. Vijf respondenten oordeelden dat contact tussen het kind en het gezin van de uitwisselingspartner de uitwisseling extra positief kan doen uitdraaien. Vier respondenten vinden het een voordeel als het kind tijdens de uitwisseling telefonisch contact kan houden met zijn ouders. Twee ouders zouden de uitwisseling graag redelijk lang maken, terwijl twee kinderen net aangaven voorstanders te zijn van kortere uitwisselingen. Voor één gezin draaide het ontmoeten van vrienden/familie van het uitwisselingsgezin positief uit, terwijl die ervaring bij een ander gezin net tegenviel. Drie respondenten vermeldden de activiteiten tijdens de uitwisseling als een belangrijke factor. Ten slotte gaven twee ouders aan dat ze voor, tijdens en na de uitwisseling graag meer met de ouders van het uitwisselingsgezin hadden gecommuniceerd.

OV1.4: Wat zijn aandachtspunten voor deelnemende gezinnen tijdens de voorbereiding van de uitwisseling?

6.4. Threats

Onder *Threats* vallen in deze masterproef de aandachtspunten voor deelnemende gezinnen tijdens de voorbereiding van de uitwisseling.

6.4.1. Klik (8 p.)

Alle respondenten hadden het over het belang van een goede klik tussen de kinderen opdat het een geslaagde uitwisseling zou zijn. Bij twee gezinnen was er een goede klik tussen de kinderen, bij de twee andere gezinnen had er een betere match gevonden kunnen worden.

“Déjà que les 2 personnes s’entendent bien. On doit quand même se ressembler, parce que si on aime des choses totalement différentes, on ne va jamais se mettre d’accord pour les activités et tout.” – K1

“Vaak kijkt K3 ook naar welke dieren ze heeft. / K3 moet de klik voelen uiteindelijk, he. / De meisjes kwamen goed overeen, ja, ja, ja. Alle twee vrolijk. Alle twee happy girls die graag speelden. En alle twee zo scoutsgirls eerder. Allez, weet je? Zo geen chichi girls, allebei niet. Zo, vuilmaken, dat doet er

niet toe. / Ik denk dat U3 nog iets energiever was dan K3. Maar dat was niet een probleem, ze. / Allebei sociaal, ja. Absoluut.” – M3

6.4.2. Verschil in taalniveau (8 p.)

Alle respondenten gaven aan of er een groot verschil in taalniveau tussen de twee kinderen was, en of ze zo'n groot verschil erg vonden/zouden vinden.

a. Erg (3 p.)

Drie respondenten gaven aan dat ze het grote verschil in taalniveau tijdens hun uitwisseling jammer vonden (zie bijvoorbeeld K4), of dat ze zo'n groot verschil erg zouden hebben gevonden (zie bijvoorbeeld K3).

-> “Er was geen verschil in taalniveau tussen U3 en mij. Dat ging allebei even goed. / Ik heb daar wel op gelet toen ik een uitwisselingspartner zocht. Ik vind dat wel belangrijk.” – K3

-> “Il y avait une grande différence de niveau de langue entre nous. C'était embêtant pour moi, oui. Plus dans le sens que moi, je n'apprenais rien et qu'U4, il savait déjà. J'aurais préféré de faire un échange avec un autre enfant, qui avait mon niveau.” – K4

b. Niet erg (5 p.)

Vijf respondenten vertelden dat een groot verschil in taalniveau tussen de kinderen hen niet stoorde/zou storen. Als reden werd daarbij massaal aangegeven dat je je steeds aanpast aan het niveau van de ander, en dat het daarbij niet uitmaakt of het om een hoger of lager niveau dan dat van jou gaat.

-> “La différence de niveau n'était ni un avantage ni un inconvénient, je pense. On s'adapte au niveau de chacune, c'est tout.” – M1

-> “Je parle mieux le néerlandais. Elle ne parle presque pas le français. Mais ce n'était pas très grave. Je le savais, et je m'étais engagée à ça.” – K1

6.4.3. Te laag taalniveau (7 p.)¹

Zeven respondenten deelden mee of ze geloven dat het taalniveau van kinderen te laag kan zijn om er een geslaagde uitwisseling van te kunnen maken.

---

¹ Zeven respondenten spraken over dit thema: vijf die geloven dat een (zeer) laag taalniveau het slagen van de uitwisseling in de weg staat, en drie die oordelen van niet. Dit totale aantal komt niet overeen met zeven, omdat één respondent uitingen deed die zowel in de ene groep als in de andere vallen.

a. Ja (5 p.)

Vijf respondenten vonden dat het taalniveau van één van de deelnemers tijdens de uitwisseling te laag was (zie bijvoorbeeld M3), of oordeelden dat het geen goed idee zou zijn om een kind met een zeer laag taalniveau op taaluitwisseling te sturen (zie bijvoorbeeld M1).

-> *“Je crois que K1, elle n’aurait pas voulu partir en immersion si elle n’avait rien maîtrisé du tout. Et c’est pour ça que je n’envoie pas mes garçons.” – M1*

-> *“Dat tweede meisje kon niks in het Nederlands. Dat ging echt niet. Ik denk dat het niveau van het tweede meisje te zwak was, ja. Ja, dat werkt gewoon niet. Dat heeft geen zin voor dat meisje eigenlijk.” – M3*

b. Nee (3 p.)

Drie respondenten waren dan weer van mening dat een (zeer) laag taalniveau het slagen van de uitwisseling niet in de weg staat. K2 vond het zelf niet erg dat hij nog niet goed Frans kon spreken tijdens de uitwisseling. M4 gelooft dat kinderen met een laag taalniveau toch veel kunnen bijleren op de uitwisseling, als ze daarvoor gemotiveerd zijn. En M3 oordeelt “dat dat wel gaat, als dat iemand is die snel een taal leert”.

-> *“Ik vond niet dat mijn niveau Frans te zwak was, nee. Dat was goed.” – K2*

-> *“Moi, je pense que si on y met de la bonne volonté, le niveau de K4 n’était pas trop bas.” – M4*

6.4.4. Motivatie kind (7 p.)

Zeven respondenten vermeldden de motivatie van de kinderen als belangrijke factor bij taaluitwisselingen: de kinderen moeten beide gemotiveerd genoeg zijn om de andere taal te willen leren en om met het andere kind om te gaan.

“Quand ma mère m’a présenté Swap-Swap, oui, j’ai trouvé vraiment sympa. Parce que j’aimerais bien voyager. Pour mon travail aussi plus tard, c’est bien de parler plusieurs langues. Et puis, je trouve ça cool de découvrir des langues et tout.” – K1

“Dat tweede meisje had ook niet het ding van: “Ik moet hier Nederlands leren.” Die wou zich wel amuseren, maar dat Nederlands leren was minder nodig. Voor haar. / Ik denk dat de motivatie van beide kinderen om de andere taal te leren even groot moet zijn, en groot moet zijn. Die moet voldoende zijn, laat ons zeggen. / Ik denk: als de kinderen het niet willen, dan gaat het niet.” – M3

6.4.5. Visie en opvoeding gezinnen (7 p.)

Zeven respondenten vertelden over het belang van een goede match tussen de visie op de uitwisseling en de opvoedingsstijl van beide gezinnen. Qua visie op de uitwisseling waren bijna alle gezinnen het erover eens dat de focus tijdens de uitwisseling zou liggen op het leren van de vreemde taal. K4 gaf aan dat U4 de uitwisseling niet echt als manier om de taal te leren zag, maar eerder als een ‘tijdsinvulling’. M2 vertelde dat zij en de moeder van U2 vóór de uitwisseling hadden afgesproken hoe ze het programma zouden invullen. En qua opvoedingsstijl vertelden de

respondenten dat ze het apprecieerden wanneer de opvoeding bij het gastgezin thuis leek op hun eigen opvoeding thuis. Zowel ouders als kinderen vonden het goed als de ouders van beide gezinnen ongeveer even streng waren, en als dezelfde waarden hoog in het vaandel werden gedragen (bijvoorbeeld buiten spelen, niet te veel computeren, meehelpen in het huishouden,...).

“Dat was ook iets dat we op voorhand afgesproken met elkaar, dat iedereen in zijn gezin deed waar hij goesting in had. Dat we niet van mekaar moesten verwachten dat de kinderen elke dag geanimeerd werden. Dat er ruimte was voor spontaneïteit en ook om het gewone gezinsleven te leven, gelijk je het normaal hebt. De mama van U2 zei, en ik was het daar totaal mee eens: ““Het is niet de bedoeling dat je je als mama in bochten gaat wringen om het kind een super vakantie te geven met een vol programma.” / Om het tot een succes te maken denk ik dat je toch qua gezinscultuur toch een klein beetje een match moet hebben.” – M2

“Je pense que les 2 familles n’avaient pas les mêmes attentes concernant l’échange. Je pense que ma maman voulait vraiment, ben comme j’ai dit, que j’apprenne plus à m’exprimer et à comprendre. Et U4, je pense que c’était plus... Pour dire de faire quelque chose, je pense.” – K4

6.4.6. Communicatie kinderen (7 p.)

Zeven respondenten vertelden over de communicatie tussen beide kinderen tijdens de uitwisseling en de mogelijke bedreiging die ze kan zijn voor het welslagen van de uitwisseling. Hier kregen we gemengde verhalen te horen. K1, bijvoorbeeld, gaf aan dat zij en U1 vlot konden communiceren, doordat ze allebei hun vreemde taal vlot spraken, en dat ze samen overlegden wat ze graag wouden doen tijdens de uitwisseling. M4 deelde dan weer mee dat de communicatie tussen K4 en U4 heel stroef verliep, doordat U4 continu zijn gsm gebruikte en doordat de twee jongens geen moeite deden om elkaar echt te leren kennen.

“Ce n’était pas U1 qui a imposé les trucs, on réfléchissait ensemble à ce qu’on voulait faire.” – K1

“U4 était fixé à l’écran. U4, en fait, était tout le temps, tout le temps sur son GSM. Et U4 ne parlait pas avec nous, alors qu’on faisait connaissance. / Pendant la visite à l’avance, le contact est tout de suite passé entre la sœur de K4 et sa correspondante. / Avant comme après l’échange, la sœur de K4 et sa correspondante correspondaient toujours. / Les garçons n’ont pas fait l’effort d’essayer de sympathiser. / Et bon, je sais qu’entre la sœur de K4 et sa correspondante, c’était une communication beaucoup plus fluide et beaucoup plus facile. / K4 et U4 ne correspondaient pas bien. / Je pense que, si K4 avait eu un correspondant un peu plus attentif à ses difficultés, l’expérience aurait été toute autre.” – M4

6.4.7. Leeftijd + geslacht partner (7 p.)

Zeven respondenten zochten bij het kiezen van een uitwisselingspartner naar een kind van hetzelfde geslacht en dezelfde leeftijd als het eigen kind.

“Met een leeftijdsgenoot. Naar de leeftijd hebben we gekeken. We hebben er ook naar gekeken dat het een jongetje was.” – M2

6.4.8. Ouders spreken de twee talen (3 p.)

Drie respondenten vonden het een voordeel dat de ouders tijdens de uitwisseling beide talen konden spreken. Zo konden zij de communicatie tussen de kinderen nog beter ondersteunen. Voor het kind en zijn ouders is het ook geruststellend om te weten dat de gastouders de moedertaal van het kind spreken: als er zich een probleem zou voordoen, zou het kind zijn eigen taal kunnen spreken.

“C’est très rassurant pour elle, et donc aussi pour moi, de savoir que la maman de U1 comprenait le français. Inquiétant pour moi, parce que je me disais : « Si elle dit tout en français, K1 ne va rien apprendre. » Mais rassurant de dire, si à un moment certain il y a un problème, K1 peut lui parler dans sa langue. / Et si les enfants n’ont pas la connaissance de base de la langue, moi, je dirais que dans la famille d’accueil, il y ait quelqu’un qui comprenne la langue de l’enfant.” – M1

6.4.9. Karakter kind/partner (2 p.)

Twee respondenten geloofden dat het karakter van de deelnemende kinderen een invloed heeft op het slagen van de uitwisseling. M1 denkt dat uitwisselingen moeilijker verlopen bij verlegen kinderen, en dat het slagen van de uitwisseling afhangt van het doorzettingsvermogen van de kinderen om de taalbarrière te overwinnen. M3 meent dat uitwisselingen stroever verlopen bij kinderen die veel naar schermen kijken, omdat je daar niet veel uit leert.

“Si U1 était déjà timide au départ, ça ne devait pas faciliter. / Cela dépend du caractère de l’enfant et de sa capacité à surmonter la difficulté que représente la difficulté de communication.” – M1

“Ik ben nu aan mijn zoon aan het denken, die zo vooral op bakskes en schermen zit. Ik denk dat dat ook een beperking kan zijn, als dat iemand is die continu op schermen zit. Ja, daar ga je niet echt veel van leren natuurlijk, he.” – M3

6.4.10. Leeftijd kind (2 p.)

Eén respondent meent dat uitwisselingen in gezinsverband niet geschikt zijn voor heel jongere kinderen, omdat zij nog niet over genoeg capaciteiten zouden beschikken om de taalbarrière te overwinnen. Een andere respondent gelooft dat uitwisselingen moeilijker verlopen naarmate de kinderen ouder worden en in de puberteit belanden.

“Je trouve que les petits frères de K1 ne sont pas encore assez mûrs pour partir dans un environnement où la communication est difficile.” – M1

“K3 is nu 14, ze is nu in die puberjaren. Da’s moeilijker om dat nu te doen uiteindelijk, he. / Ik denk dat hoe ouder ze zijn, hoe moeilijker het ook is.” – M3

6.4.11. Woonplaats uitwisselingsgezin (1 p.)

Voor één respondent was de woonplaats van het uitwisselingsgezin een criterium bij het kiezen van een uitwisselingspartner. M2 vertelde dat het uitwisselingsgezin liefst niet te ver van hen zou wonen en dat ze er graag ook met de trein naartoe zouden kunnen gaan.

“Wij hebben wat gekeken op de kaart. Het mocht niet te ver zijn en we moesten er liefst ook met de trein naartoe kunnen. / Er is ook een grote fysieke afstand. Dus het is toch een behoorlijk eind rijden.”

<i>Doel (2 p.)</i>
<i>Resultaat: ja (4 p.)</i>
<i>Resultaat: nee (8 p.)</i>
Nieuwe mensen leren kennen (4 p.)
Goedkoop (1 p.)

OPPORTUNITIES

Kennismaking vooraf (8 p.)
<i>Chatten, bellen,... (8 p.)</i>
<i>Fysiek afspreken op voorhand (8 p.)</i>
Compensatiestrategieën (8 p.)
Betrokken ouders (7 p.)
Kind partner laten kiezen (6 p.)
<i>Ja (5 p.)</i>
<i>Nee (1 p.)</i>
Gsm kind (4 p.)
Tijdsduur uitwisseling (4 p.)
Familie/vrienden ontmoeten (3 p.)
Activiteiten (3 p.)
Communicatie tussen ouders (2 p.)

THREATS

Klik (8 p.)
Verschil in taalniveau (8 p.)
<i>Erg (3 p.)</i>
<i>Niet erg (3 p.)</i>
Te laag taalniveau (7 p.)
<i>Ja (3 p.)</i>
<i>Nee (5 p.)</i>
Motivatie kind (7 p.)
Visie en opvoeding gezinnen (7 p.)
Communicatie kinderen (7 p.)
Leeftijd + geslacht partner (7 p.)
Ouders spreken de twee talen (3 p.)
Karakter kind/partner (2 p.)
Leeftijd kind (2 p.)
Woonplaats uitwisselingsgezin (1 p.)

Van hieruit trianguleren we onze bevindingen op basis van onderzoeksvraag 1 naar de voordelen van taalreizen (OV2) en de voorwaarden voor succes van taaluitwisselingen in schoolverband (OV3). De triangulatie gebeurt op basis van de resultaten uit ons empirisch onderzoek (OV1) en het voorafgaand literatuuronderzoek (zie hoofdstuk 2).

ONDERZOEKSVRAAG 2: Hebben taaluitwisselingen in gezinsverband via Swap-Swap dezelfde voordelen als taalreizen?

In tabel 6 worden de voordelen van taalreizen, zoals gerapporteerd in de literatuur, vergeleken met de voordelen van Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband, zoals gevonden in deze masterproef in 6.1. *Strengths*.

Tabel 6: vergelijking voordelen taalreizen en Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband

Voordelen taalreizen	Voordelen Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband
Taal leren	Taal leren
<i>Woordenschat uitbreiden</i>	<i>Woordenschat uitbreiden</i>
<i>Grammatica inoefenen</i>	<i>Grammatica inoefenen</i>

<i>Vloeiender spreken</i>	<i>Taal spreken, inoefenen / Vaardigheden</i>
	<i>Plezierig, niet-schools leren</i>
	<i>Vroeg taal leren</i>
Cultuur leren kennen	Cultuur leren kennen
	Andere levensstijl ontdekken
Houding tegenover taal(gebied) ontwikkelen	Houding tegenover taal(gebied) ontwikkelen
Sociale vaardigheden ontwikkelen	Sociale vaardigheden ontwikkelen
	Nieuwe mensen leren kennen
Interesses ontdekken of uitdiepen	
	Fijne tijd
	Goedkoop
	Mogelijke vervolgitwisselingen

Uit tabel 6 blijkt dat de voordelen van taalreizen in het algemeen en Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband specifiek zeer gelijkaardig zijn. Gemeenschappelijke voordelen zijn: de taal leren (meer specifiek de woordenschat uitbreiden, de grammatica inoefenen en vloeiender leren spreken), de andere cultuur leren kennen, een houding tegenover de taal(regio) ontwikkelen en de sociale vaardigheden ontwikkelen.

Een voordeel dat in de literatuur over taalreizen werd gerapporteerd, maar niet door onze respondenten, is het ontdekken van nieuwe interesses of het uitdiepen van bestaande interesses tijdens de uitwisseling.

Zes voordelen die enkel bij Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband werden vermeld, zijn: het plezierig en niet-schoolse leren, vroeg een vreemde taal leren, een andere levensstijl ontdekken, nieuwe mensen leren kennen, een fijne tijd beleven, de lage kostprijs en mogelijke vervolgitwisselingen.

ONDERZOEKSVRAAG 3: Worden de taaluitwisselingen in gezinsverband die Swap-Swap organiseert, gekenmerkt door dezelfde voorwaarden voor succes als taaluitwisselingen in schoolverband?

In tabel 7 worden de voorwaarden voor succes van taaluitwisselingen in schoolverband, zoals gerapporteerd in de literatuur, vergeleken met de voorwaarden voor succes van Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband, zoals gevonden in deze masterproef in 6.3. *Opportunities* en 6.4. *Threats*.

Tabel 7: vergelijking voorwaarden voor succes taaluitwisselingen in schoolverband en Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband

Voorwaarden voor succes taaluitwisselingen in schoolverband	Voorwaarden voor succes Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband
Voorkennis: goed en rijk taalgebruik	Voldoende taalniveau kind
Veel communiceren met moedertaalsprekers	Communicatie kinderen

	Compensatiestrategieën
In gastgezin verblijven	<i>(per definitie)</i>
Tijd voor informele contacten	Contact K <-> gezin U
Activiteiten: communicatief + variatie	Activiteiten
Geïnteresseerd en gemotiveerd	Motivatie kind
Leraren: kennis opdoen over organiseren uitwisseling + ondersteund worden in administratie door school	Betrokken ouders
Praktische ondersteuning	Betrokken ouders
Vlotte samenwerking met partnerland	Communicatie ouders
Dezelfde visie op de uitwisseling	Dezelfde visie op de uitwisseling
Na de uitwisseling: reflecteren, opdrachten gelinkt aan uitwisseling maken	<i>(zie Strengths: mogelijke vervolguitwisselingen)</i>
	Kennismaking vooraf
	Kind zelf partner laten kiezen
	Telefonisch contact K <-> ouders
	Tijdsduur uitwisseling
	Ontmoeten vrienden/familie U
	Klik kinderen
	Beperkt verschil in taalniveau
	Gelijke opvoedingsstijl
	Leeftijd + geslacht uitwisselingspartner
	Ouders spreken de twee talen
	Karakter kind
	Leeftijd kind
	Woonplaats uitwisselingsgezin

Tabel 7 toont aan dat de voorwaarden voor succes die gelden voor taaluitwisselingen in schoolverband, ook gelden voor Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband: een goed en rijk taalgebruik als voorkennis, veel communicatie met moedertaalsprekers, tijd voor informele contacten, communicatieve activiteiten en variatie in de activiteiten, gemotiveerde kinderen, een goede praktische organisatie, vlotte communicatie tussen beide partijen en dezelfde visie op de uitwisseling. De voorwaarde voor succes voor taaluitwisselingen in schoolverband 'in een gastgezin verblijven' wordt per definitie ingelost in Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband. De voorwaarde voor succes 'na de uitwisseling reflecteren en opdrachten gelinkt aan de uitwisseling maken' vinden we niet terug in de *Opportunities of Threats* van Swap-Swap uitwisselingen, maar wel in de *Strengths*: mogelijke vervolguitwisselingen.

In dit onderzoek werden nog 13 bijkomende voorwaarden voor succes voor Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband gevonden. Dit zijn: kennismaking vooraf, het kind zelf de uitwisselingspartner laten kiezen, telefonisch contact tussen het kind en zijn ouders tijdens de uitwisseling, de tijdsduur van de uitwisseling, het ontmoeten van vrienden/familie van de uitwisselingspartner, de klik tussen de kinderen, het verschil in taalniveau tussen de kinderen, gelijkaardige opvoedingsstijlen van de gezinnen, de leeftijd en het geslacht van de

uitwisselingspartner, ouders die de twee talen spreken, het karakter van het kind, de leeftijd van het kind en de woonplaats van het uitwisselingsgezin.

7. Conclusie en discussie

In deze masterproef hebben we de kenmerken van Swap-Swap taaluitwisselingen in gezinsverband bestudeerd (OV1), en de voordelen vergeleken met die van taalreizen in het algemeen (OV2) en de voorwaarden voor succes met die van taaluitwisselingen in schoolverband specifiek (OV3).

OV1 werd opgesplitst in 4 subvragen en beantwoord aan de hand van een empirisch onderzoek. Hiertoe werden semigestructureerde interviews afgenomen met 8 respondenten (4 ouders, 4 kinderen) van 4 gezinnen die ervaring opdeden met een taaluitwisseling georganiseerd door Swap-Swap.

OV2 en OV3 bouwen voort op de resultaten verkregen uit het empirisch onderzoek en toetsten af of de voordelen en de succesvoorwaarden van taaluitwisselingen via Swap-Swap overeenstemmen met deze die we voor andere vormen van taalreizen vonden in de literatuur. We geven vervolgens nog een korte conclusie per onderzoeksvraag en brengen een aantal discussiepunten naar voren.

OV1: Waardoor worden taaluitwisselingen in gezinsverband via Swap-Swap gekenmerkt?

Zes mogelijke voordelen van taaluitwisselingen via Swap-Swap werden door alle respondenten aangehaald: de vreemde taal leren, een andere cultuur/levensstijl leren kennen, een fijne tijd beleven, de houding tegenover de taal(regio) veranderen, de sociale vaardigheden vergroten en de mogelijkheid om nieuwe taaluitwisselingen te organiseren. Vier respondenten vermeldden nieuwe mensen leren kennen als een voordeel van taaluitwisselingen, en één respondent vond de lage prijs van taaluitwisselingen een voordeel.

Taalwinst werd door de meeste respondenten opgemerkt na de uitwisseling, maar niet door allemaal. De consensus op het vlak van woordenschat lijkt te zijn dat de deelnemende kinderen wel een aantal woorden oppikken tijdens hun uitwisseling, maar geen gigantisch aantal. Over of deelnemende kinderen ook echt vaardiger worden in de vreemde taal dankzij de uitwisseling, zijn de meningen verdeeld. Sommige kinderen hebben wel wat bijgeleerd over de cultuur van de taalregio of over een andere levensstijl, andere weinig.

De helft van de kinderen houdt een positieve herinnering over aan hun uitwisseling, terwijl de uitwisseling bij de andere helft toch wat is tegengevallen. De houding tegenover de taal(regio) is slechts bij een beperkt aantal kinderen veranderd door de uitwisseling. Het grootste deel van de respondenten merkte geen verandering in de sociale vaardigheden van het kind door de uitwisseling, in de meeste gevallen omdat de sociale vaardigheden van het kind al zeer goed ontwikkeld waren vóór de uitwisseling.

Hieruit kunnen we concluderen dat de mogelijke voordelen van taaluitwisselingen met wisselend succes effectief gerealiseerd worden. We verwachten dat hoe meer deelnemers rekening houden met de *Opportunities* en *Threats* van Swap-Swap taaluitwisselingen in gezinsverband en daarop inspelen, hoe meer voordelen de uitwisseling voor hen zal hebben.

Deze gemengde resultaten hadden wij verwacht, aangezien we bij de respondentenselectie bewust op zoek zijn gegaan naar twee gezinnen met een positieve ervaring en twee gezinnen met een minder geslaagde ervaring met Swap-Swap taaluitwisselingen in gezinsverband. Door de geslaagde met de minder geslaagde uitwisselingen te vergelijken, proberen we trends op te merken en tips te formuleren voor het organiseren van een dergelijke uitwisseling (zie OV1.3 en OV1.4).

OV1.2: Wat zijn de mogelijke nadelen van een taaluitwisseling via Swap-Swap voor deelnemende kinderen en hun gezinnen?

Alle respondenten vermeldden de taalbarrière als een uitdaging en mogelijk nadeel van de uitwisseling. De meeste respondenten vonden het feit dat er wordt uitgewisseld met een onbekend gezin een uitdaging. De helft van de respondenten vond de non-respons van kandidaten op het platform van Swap-Swap lastig. En één respondent vond het organiseren van een uitwisseling via Swap-Swap erg tijds- en arbeidsintensief.

De taalbarrière en het onbekende uitwisselingsgezin zijn inherente nadelen/uitdagingen van dit soort uitwisselingen. We verwachtten ons dan ook aan deze resultaten. De non-respons op het online platform zou kunnen worden aangepakt door Swap-Swap vzw, door bijvoorbeeld inactieve profielen na een aantal maanden te deactiveren.

OV1.3: Op welke manieren kunnen deelnemende gezinnen zelf voor en tijdens de uitwisseling de kansen op een succeservaring doen stijgen?

Alle respondenten gaven aan dat een goede kennismaking vooraf met het uitwisselingsgezin de kans op een geslaagde uitwisseling verhoogt, net als het efficiënt inzetten van compensatiestrategieën. Bijna alle respondenten vinden het belangrijk dat de ouders sterk betrokken zijn bij de uitwisseling, zowel voor, tijdens als na de uitwisseling. De meeste respondenten zien er de voordelen van in dat het kind zelf zijn uitwisselingspartner kiest via het Swap-Swap platform. De meerderheid oordeelde dat contact tussen het kind en het gezin van de uitwisselingspartner de uitwisseling extra positief kan doen uitdraaien. De helft van de respondenten vindt het een voordeel als het kind tijdens de uitwisseling telefonisch contact kan houden met zijn ouders. Enkele ouders zouden de uitwisseling graag redelijk lang maken, terwijl sommige kinderen net aangaven voorstanders te zijn van kortere uitwisselingen. Voor één gezin draaide het ontmoeten van vrienden/familie van het uitwisselingsgezin positief uit, terwijl die ervaring bij een ander gezin net tegenviel. Enkele respondenten vermeldden de activiteiten tijdens de uitwisseling als een belangrijke factor. Ten slotte gaven sommige ouders aan dat ze voor, tijdens en na de uitwisseling graag meer met de ouders van het uitwisselingsgezin hadden gecommuniceerd.

OV1.4: Wat zijn aandachtspunten voor deelnemende gezinnen tijdens de voorbereiding van de uitwisseling?

Als aandachtspunten tijdens de voorbereiding van de uitwisseling vermeldden alle respondenten de klik tussen de kinderen en het verschil in taalniveau tussen hen beide. Ze raadden tevens aan om te letten op de volgende vijf thema's: een mogelijk te laag taalniveau van één van de kinderen, de

motivatie van de kinderen, een gelijke visie op de uitwisseling en gelijke opvoedingsstijl van de gezinnen, de communicatie tussen de kinderen en de leeftijd en het geslacht van de uitwisselingspartner. Enkele respondenten vinden het een voordeel als de ouders beide talen spreken en vinden het belangrijk om rekening te houden met het karakter van het kind.

Concluderend, de ideeën aangereikt door de respondenten zijn bijzonder interessant, in die zin dat ze de inherente nadelen van dit soort uitwisselingen (zie 6.2. *Weaknesses*) kunnen verzwakken en dat ze kunnen helpen omgaan met aandachtspunten (zie 6.4. *Threats*). In tabel 8 doen we een aanzet voor wat dit concreet betekent:

Tabel 8: Manieren waarop de *Opportunities* de *Weaknesses* en *Threats* helpen overwinnen

WEAKNESSES		OPPORTUNITIES		THREATS
Onbekend uitwisselingsgezin	←	Kennismaking vooraf	→	Klik kinderen Motivatie kinderen Karakter kind Geslacht en leeftijd U Woonplaats U
Taalbarrière	←	Compensatiestrategieën	→	Verschil in taalniveau Te laag taalniveau Communicatie kinderen Ouders spreken 2 talen
Taalbarrière	←	Betrokken ouders	→	Motivatie kinderen Communicatie kinderen
Onbekend uitwisselingsgezin	←	Kind partner laten kiezen	→	Motivatie kinderen Geslacht en leeftijd U
		Contact K <-> gezin U	→	Motivatie kinderen
		Gsm kind	→	Motivatie kinderen
		Tijdsduur uitwisseling	→	Motivatie kinderen
		Ontmoeten vrienden/familie	→	Motivatie kinderen
		Activiteiten	→	Motivatie kinderen
		Communicatie ouders	→	Gelijke visie en opvoedingsstijl

Door vooraf kennis te maken met het uitwisselingsgezin via de chat op het platform Swap-Swap, komen de deelnemers alvast het geslacht, de leeftijd en de woonplaats van de mogelijke uitwisselingspartner te weten. Als de twee gezinnen elkaar dan ook nog eens fysiek ontmoeten op voorhand, kunnen ze zien of de kinderen een klik hebben en hoe het karakter van de uitwisselingspartner is. Zo'n ontmoeting stimuleert vaak de motivatie van de kinderen om met elkaar te gaan uitwisselen, en ze zorgt ervoor dat het onbekende uitwisselingsgezin toch niet meer zo onbekend aanvoelt.

Compensatiestrategieën zijn een houvast voor kinderen met een (te) laag taalniveau, en vormen een tool om verschillen in taalniveau mee aan te pakken: bij een kind met een lager taalniveau zal meer ingezet worden op compensatiestrategieën dan bij een kind met een hoger taalniveau. Het efficiënt inzetten van compensatiestrategieën versoepelt ook de communicatie tussen de kinderen, en vormt een oplossing wanneer de ouders niet beide talen spreken. Compensatiestrategieën dienen om de taalbarrière te overwinnen.

Betrokken ouders helpen de taalbarrière mee te overwinnen (aan de hand van bijvoorbeeld compensatiestrategieën) en helpen bij de communicatie tussen de kinderen. Wanneer de ouders zeer betrokken zijn bij de taaluitwisseling, verhoogt dat ook de motivatie van de kinderen om actief deel te nemen aan de uitwisseling.

Wanneer het kind zelf zijn uitwisselingspartner mag kiezen op het platform van Swap-Swap, stijgt zijn motivatie voor de uitwisseling. Bovendien kan het dan alvast kiezen voor een uitwisselingspartner van dezelfde leeftijd en hetzelfde geslacht. Als het kind de uitwisselingspartner zelf heeft gekozen, heeft het minder het gevoel naar een onbekend uitwisselingsgezin te trekken.

Dan zijn er nog een aantal *Opportunities* die de motivatie van het kind voor de uitwisseling kunnen verhogen: contact met de gezinsleden van de uitwisselingspartner, telefonisch contact met de eigen ouders tijdens de uitwisseling, de tijdsduur van de uitwisseling, het al dan niet ontmoeten van vrienden/familie van de uitwisselingspartner en de activiteiten die het kind tijdens de uitwisseling zal doen.

Ten slotte kunnen ouders door veel te communiceren voor, tijdens en na de uitwisseling ontdekken of zij dezelfde visie op de uitwisseling en dezelfde opvoedingsstijl hebben als de ouders van het uitwisselingsgezin. Als er toch verschillen opduiken, kunnen die besproken worden en kan er een oplossing gevonden worden door veel te communiceren.

OV2: Worden de taaluitwisselingen in gezinsverband die Swap-Swap organiseert, gekenmerkt door dezelfde voordelen als deelname aan een ander type taalreis?

Uit tabel 6 (zie 6.5. Vergelijking voordelen) blijkt dat de voordelen van taalreizen in het algemeen en Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband specifiek zeer gelijkaardig zijn. Gemeenschappelijke voordelen zijn: de taal leren (meer specifiek de woordenschat uitbreiden, de grammatica inoefenen en vloeiender leren spreken), de andere cultuur leren kennen, een houding tegenover de taal(regio) ontwikkelen en de sociale vaardigheden ontwikkelen.

Een voordeel dat enkel in de literatuur over taalreizen werd gerapporteerd, is het ontdekken van nieuwe interesses of het uitdiepen van bestaande interesses tijdens de uitwisseling.

Zes voordelen die enkel bij Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband werden vermeld, zijn: het plezierig en niet-schoolse leren, vroeg een vreemde taal leren, een andere levensstijl ontdekken, nieuwe mensen leren kennen, een fijne tijd beleven, de lage kostprijs en mogelijke vervolguitwisselingen.

Aangezien Swap-Swap taaluitwisselingen in gezinsverband onder de categorie 'taalreizen' vallen, is het logisch dat grotendeels dezelfde voordelen worden gerapporteerd. Het ontdekken van nieuwe interesses of het uitdiepen van bestaande interesses tijdens de uitwisseling werd niet gerapporteerd

over Swap-Swap uitwisselingen. Dat zou kunnen komen doordat Swap-Swap uitwisselingen bijna altijd doorgaan in de schoolvakanties, en in de literatuur over taalreizen werd gerapporteerd dat het ontdekken of uitdiepen van interesses vooral op school gebeurt, wanneer het kind op de uitwisselingschool andere vakken volgt dan op zijn eigen school thuis.

Zes voordelen werden enkel gerapporteerd over Swap-Swap taaluitwisselingen in gezinsverband specifiek en niet over taalreizen in het algemeen. Het plezierige en niet-schoolse leren van Swap-Swap uitwisselingen, bijvoorbeeld, staat in contrast met de schoolsere aanpak van taalcursussen. Bovendien zijn Swap-Swap taaluitwisselingen inderdaad een pak goedkoper dan veel taalcursussen en -kampen. Dit komt natuurlijk doordat bij een Swap-Swap uitwisseling de ouders zelf alles organiseren en er geen begeleiders aan te pas komen tijdens de uitwisseling.

OV3: Worden de taaluitwisselingen in gezinsverband die Swap-Swap organiseert, gekenmerkt door dezelfde voorwaarden voor succes als taaluitwisselingen in schoolverband?

Tabel 7 (zie 6.6. Vergelijking voorwaarden voor succes) toont aan dat de voorwaarden voor succes die gelden voor taaluitwisselingen in schoolverband, ook gelden voor Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband: een goed en rijk taalgebruik als voorkennis, veel communicatie met moedertaalsprekers, tijd voor informele contacten, communicatieve activiteiten en variatie in de activiteiten, gemotiveerde kinderen, een goede praktische organisatie, vlotte communicatie tussen beide partijen en dezelfde visie op de uitwisseling. De voorwaarde voor succes voor taaluitwisselingen in schoolverband 'in een gastgezin verblijven' wordt per definitie ingelost in Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband. De voorwaarde voor succes 'na de uitwisseling reflecteren en opdrachten gelinkt aan de uitwisseling maken' vinden we niet terug in de *Opportunities of Threats* van Swap-Swap uitwisselingen, maar wel in de *Strengths*: mogelijke vervolguutwisselingen.

In dit onderzoek werden nog bijkomende voorwaarden voor succes voor Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband gevonden. Dit zijn: kennismaking vooraf, het kind zelf de uitwisselingspartner laten kiezen, telefonisch contact tussen het kind en zijn ouders tijdens de uitwisseling, de tijdsduur van de uitwisseling, het ontmoeten van vrienden/familie van de uitwisselingspartner, de klik tussen de kinderen, het verschil in taalniveau tussen de kinderen, gelijkaardige opvoedingsstijlen van de gezinnen, de leeftijd en het geslacht van de uitwisselingspartner, ouders die de twee talen spreken, het karakter van het kind, de leeftijd van het kind en de woonplaats van het uitwisselingsgezin.

Het lijkt ons logisch dat taaluitwisselingen in school- en in gezinsverband zeer gelijkaardige voorwaarden voor succes hebben, aangezien deze twee vormen van taalreizen ook qua vorm en inhoud sterk op elkaar lijken. Onze hypothese is dat veel van de bijkomende voorwaarden voor succes die werden gevonden voor Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband ook als voorwaarden voor succes van taaluitwisselingen in schoolverband gelden, maar dat die nog niet gerapporteerd werden in de literatuur. Het kind zelf de uitwisselingspartner laten kiezen, kinderen van gezinnen met een gelijkaardige opvoedingsstijl aan elkaar matchen en rekening houden met het karakter van elk kind lijken ons praktisch wel zeer moeilijk haalbaar voor uitwisselingen in schoolverband. Ook zal er tijdens een uitwisseling in schoolverband vermoedelijk geen ruimte zijn om vrienden/familie van de uitwisselingspartner te ontmoeten, aangezien het programma van een schooluitwisseling vaak al erg vol zit en de kinderen van de twee scholen vooral elkaar leren kennen tijdens de uitwisseling.

Bovendien kan bij uitwisselingen in schoolverband van de ouders niet verwacht worden dat ze beide talen beheersen.

8. Suggesties voor Swap-Swap

De tips hierboven om met de *Weaknesses* en *Threats* van Swap-Swap taaluitwisselingen in gezinsverband om te gaan, zijn vooral geformuleerd als praktische handleiding voor de deelnemende gezinnen. De organisatie Swap-Swap kan echter ook zeker haar steentje bijdragen.

Swap-Swap zou (vrijblijvende) infomomenten kunnen organiseren voor gezinnen die interesse hebben in een uitwisseling. Daar zouden medewerkers tips kunnen geven om de kansen op succes van uitwisselingen te verhogen. De medewerkers zouden zich voor die tips kunnen baseren op de resultaten uit dit onderzoek en citaten uit de interviews van dit onderzoek kunnen delen. Zo vertelde K4 (Franstalig) dat zijn uitwisselingspartner hem nooit in het Nederlands aansprak, maar altijd meteen in het Frans. Swap-Swap medewerkers zouden aan de hand van dit voorbeeld duidelijk kunnen maken dat dat niet de bedoeling is van de uitwisselingen; het doel is net om de kinderen heel veel input in de doeltaal te geven en hen zelf de doeltaal te doen spreken.

Een groot bijkomend voordeel van zulke infomomenten zou zijn dat potentiële deelnemers elkaar daar fysiek kunnen ontmoeten en kunnen ontdekken met welke andere kandidaten ze een klik hebben. Swap-Swap zou een soort 'speeddates' kunnen organiseren voor kinderen die interesse hebben om deel te nemen aan een uitwisseling.

Daarnaast kan Swap-Swap de tips uit dit onderzoek ook delen op haar website, Facebook- en Instagrampagina om zo (potentiële) deelnemers te informeren. Op de website staat al redelijk wat informatie, die kan worden aangevuld met de resultaten uit dit onderzoek. Een mogelijkheid zou zijn om de Facebookpagina wat meer op ouders en de Instagrampagina wat meer op de kinderen af te stemmen, dit omdat Instagram over het algemeen meer wordt gebruikt door jongeren. De posts zouden op de doelgroep kunnen worden aangepast qua vorm (korter, eenvoudiger en meer foto's op Instagram) en inhoud (gericht op de ouders op Facebook). Een andere optie is om ook een TikTok-account voor Swap-Swap aan te maken, aangezien TikTok een zeer geliefd sociaal medium is bij kinderen en jongeren.

Een laatste suggestie is dat Swap-Swap meer een functie als tussenpartij tussen gezinnen die uitwisselen zou kunnen opnemen. Als *Opportunity* kwam in dit onderzoek namelijk naar voren dat sommige ouders graag nog meer zouden communiceren met de ouders van het uitwisselingsgezin, zowel vóór, tijdens als na de uitwisseling. Een respondent gaf zelf aan dat Swap-Swap een ideale neutrale tussenpartij zou zijn bij die communicatie. Als er zich problemen of misverstanden voordoen tussen de ouders, bijvoorbeeld, verloopt de communicatie stroever en zou Swap-Swap mee naar een oplossing kunnen zoeken.

9. Beperkingen en suggesties voor verder onderzoek

We hebben ervoor gekozen om de kenmerken van Swap-Swap taaluitwisselingen in gezinsverband te analyseren aan de hand van een SWOT-analyse. Er bestaan echter nog veel meer typologieën. Mogelijk had ik andere resultaten gekregen als ik mij op een andere typologie had gebaseerd.

Ook hebben we de *Strengths*, *Weaknesses*, *Opportunities* en *Threats* ingevuld zoals we ze zagen binnen het kader van Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband. Deze vier termen zouden ook een andere specifieke betekenis gekregen kunnen hebben, waardoor de resultaten van het onderzoek mogelijk anders zouden zijn geweest.

Tijdens de data-analyse pasten we de zes fases van thematische analyse, zoals gedefinieerd door Braun & Clarke (2006), toe. We hebben de codering van de totaliteit van de data op twee verschillende momenten uitgevoerd – met een interval van enkele dagen/weken. Op die manier werd *intra-rater reliability* als methodiek ingezet. Idealiter zou er ook nog sprake zijn van *inter-rater reliability*, maar door de beperkte omvang van deze masterproef, die individueel werd uitgevoerd, was dat hier geen optie.

Voor onderzoeksvragen 2 en 3 vergeleken we onze bevindingen met de bevindingen uit de literatuur. Wegens de beperkte beschikbare tijd is deze literatuurstudie van beperkte omvang. Door mogelijk gemiste onderzoeken in de literatuur is deze vergelijking daarom niet exhaustief. Verder literatuuronderzoek kan hier soelaas bieden.

De omvang van de data is ook zeer beperkt en niet representatief: er werden 8 respondenten uit 4 gezinnen geïnterviewd in het kader van deze masterproef. Omdat we een gedetailleerde kwalitatieve analyse hebben uitgevoerd, was het niet mogelijk om meer data te verwerken. Bovendien is het niet onze bedoeling om conclusies te trekken voor alle taaluitwisselingen in gezinsverband: alle trends die we hebben opgemerkt, verdienen verdere aftoetsing vooraleer ze veralgemeend kunnen worden.

10. Relevantie voor het werkveld

Zoals in 1. Inleiding reeds werd beschreven, dalen de resultaten en de motivatie voor Frans van leerlingen in het Vlaamse onderwijs ((AHOVOKS, 2019). Het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS) suggereert als reactie op de dalende peilingresultaten dat Vlaamse scholen moeten inzetten op uitwisselingen met Franstalige scholen. Ook de Onderwijsraad (2008) en Hooft et al. (2018) raden scholen aan om hun leerlingen veelvuldig bloot te stellen aan een rijke input in de vreemde taal dankzij onder andere uitwisselingen.

Echter, niet elke school organiseert uitwisselingen, en al zeker niet voor al haar leerlingen. De resultaten van dit onderzoek vormen een leidraad voor gezinnen die onafhankelijk van de school zelf een uitwisseling op poten willen zetten. Concreet worden de kenmerken van Swap-Swap taaluitwisselingen in gezinsverband besproken, zodat de gezinnen op voorhand weten waar ze aan toe zijn. Dankzij de resultaten van onderzoeksvraag 1 weten de gezinnen wat de voor- en nadelen zijn, en waar ze op kunnen letten om de uitwisseling meer kansen op succes te geven. In onderzoeksvragen 2 en 3 worden vervolgens de voordelen en voorwaarden voor succes van Swap-Swap uitwisselingen in gezinsverband vergeleken met die van vergelijkbare initiatieven. Die vergelijkingen kunnen gezinnen helpen om een juiste keuze te maken voor de voor hen meest geschikte vorm van taalreizen/taaluitwisselingen.

Op scholen die zelf geen uitwisselingen organiseren (voor al hun leerlingen), kunnen leerkrachten de mogelijkheid van Swap-Swap taaluitwisselingen in gezinsverband voorstellen aan leerlingen en hun ouders.

11. Referenties

- Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS) (2019). *Werkseminarie na de peiling Frans*. Brussel, België.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Coupé, M. (2017). *Leren over de taalgrens heen. Kwalitatief onderzoek naar de organisatorische voorwaarden van (inter)nationale uitwisselingen in het secundair onderwijs* (Masterscriptie).
- De Taalsector (2005, 3 augustus). *Trends in taalreizen*. Geraadpleegd van <http://www.taalsector.be/cms/talen-leren/1217-trends-in-taalreizen>
- DeWitt, J. & Storksdieck, M. (2008). A short review of school field trips: Key findings from the past and implications for the future. *Visitor Studies*, 11(2), 181-197.
- Di Stefano, G., Gino, F., Pisano, G. P. & Staats, B. R. (2016). Making experience count: The role of reflection in individual learning.
- Harskamp, E., Zomerman, E. & Oonk, H. (2005). Aiming for the Stars: onderzoek naar taalvoorbereiding en uitwisseling tussen Nederlandse en andere Europese scholen.
- Hooft, H., Goby, S., & Van den Branden, K. (2018). *Vroege start? Een analyse van interventies en maatregelen voor effectief vreemdetalenonderwijs*. Steunpunt Onderwijsonderzoek, Gent.
- Lyons, D. (2018, 13 december). *Education Abroad: What In The World Is Language Travel?* Geraadpleegd van <https://www.babbel.com/en/magazine/language-travel>
- Mearns, T. (2020). 4. Motivatie. In S. Dönszelmann, C. van Beuningen, A. Kaal, & R. de Graaff (Red.), *Handboek Vreemdetalendidactiek. Vertrekpunten, vaardigheden, vakinhoud* (pp. 87-100). Bussum, Nederland: Uitgeverij Coutinho.
- Mesker, P., & Dinkelman, M. (2020). 8. Internationalisering. In S. Dönszelmann, C. van Beuningen, A. Kaal, & R. de Graaff (Red.), *Handboek Vreemdetalendidactiek. Vertrekpunten, vaardigheden, vakinhoud* (pp. 141-154). Bussum, Nederland: Uitgeverij Coutinho.
- Mortelmans, D. (2007). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*: Acco Leuven.
- Nuffic (2018). *Internationalisering in beeld 2018. Feiten en cijfers in het onderwijs*. Den Haag: Nuffic.
- Onderwijsraad (2008). *Vreemde talen in het onderwijs*. Den Haag: Onderwijsraad.
- Riessman, C. K. (1993). *Narrative analysis* (Vol. 30): Sage.
- Swap-Swap (z.d.). *FAQ*. Geraadpleegd van <https://swap-swap.be/nl/faq/>
- Vaismoradi, M., Turunen, H. & Bondas, T. (2013). Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing & health sciences*, 15(3), 398-405.
- Van den Berghe, W. (2009). *Intercommunautaire uitwisselingen tussen scholen. Evaluatie van de projecten ondersteund door het Prins Filipfonds*. Brussel, België: Koning Boudewijnstichting.
- Vandenbroucke, F. (2007). De lat hoog voor talen in iedere school. *Goed voor de sterken, sterk voor de zwakken (Setting the bar high for languages in every school. Good for the strong, strong for the weak)*. Policy Paper Flemish Minister of Education and Training.

Van Hove, G. (2014). *Qualitative research for educational sciences*. (Second ed.). Hampshire: Pearson.

Verhoeven, J., Dom, L., Indesteege, G. & Soens, K. (2005). *Internationalisering op school: een onderzoek naar motieven en effecten*. Paper presented at the Internationalisering op school: van experiment naar beleid.

Vettorel, P. (2013). ELF in international school exchanges: Stepping into the role of ELF users. *Journal of English as a Lingua Franca*, 2(1), 147-173.

Vyaene, M. (2017). *De markt van taalkampen in Vlaanderen: landschap van de bestaande taalkampen en hun effect op de taalkundige en andere competenties van leerlingen* (Masterscriptie).

12. Bijlagen

De bijlagen worden gedeeld in een Google Drive-map, aangezien ze met 91 pagina's te omvangrijk zijn om integraal opgenomen te worden in deze masterproef. De bijlagen zijn te raadplegen via de volgende link:

https://drive.google.com/drive/folders/1ossO0dMkWF89rGWXGticmpBr8aQ_Lzfe?usp=sharing.

De volgende bijlagen zijn toegevoegd:

1. De tweede en definitieve codering van de getranscribeerde interviews met de 8 respondenten. Deze bestanden hebben de naam K1 t.e.m. K4 (voor de kinderen) en M1 t.e.m. M4 (voor de moeders).

De transcripties zijn op de volgende manier gecodeerd:

Groen = *Strength*

Rood = *Weakness*

Blauw = *Opportunity*

Geel = *Threat*

2. Het overzicht van alle coderingen per gezin. Deze bestanden hebben de naam G1 t.e.m. G4. In deze overzichten zijn alle citaten gegroepeerd die een bepaalde soort *Strength*, *Weakness*, *Opportunity* of *Threat* illustreren.